

למעשה

פרשת עקב

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'למעשה'

ולפנחס זרביב

כתובת המחבר

נתן אלבוז 8 \ 10

אשדוד

058-3271323

p0583271323@gmail.com

למעשה פרשת עקב

וצ"ב שהמדרש שואל איך אפשר לאדם להיות ארבעים יום בלא מאכל ובלא משתה ומה תירצו על זה במה שאמרו ז"ל בקרת אזיל בנימוסא? ¹

אלא הביאור שהוקשה למדרש למה הוצרך שיעשה לו גם שיוכל לחיות בלי אכילה ושתיה, שיאכל ולא יודקק לנס. ועל עונה רבי מאיר שהצורך של דרך ארץ שז"ל בקרת אזיל בנימוסא מחייב שיעשה לו נס.

אך עדין צ"ב שא"כ למה מבואר במדרש שמושה מסר נפשו, הרי נעשה לו נס?

אלא אין ה' עושה נס לאדם אלא אם הוא מוסר את נפשו.

אך עדין צ"ב בדקדוק הלשון, שאין זה נקרא שמסר נפשו על התורה, אלא מסר נפשו על הדרך ארץ.

אלא מבאר הרב ברוך מרדכי אזרחי שליט"א בספרו ברכת מרדכי (דברים עמוד קטז) שכיון שדרך ארץ שקדמה לתורה¹, לכן אין תורה בלא דרך ארץ, נמצא איפוא שהמסירות נפש על התורה כוללת מסירות

פרשת עקב

למה משה רבינו לא אכל האם משום שמסר נפשו על התורה או משום דרך ארץ. חשיבותה של דרך ארץ

בעלותי ההרה לקחת לוחות האבנים לוחת הברית אשר כרת ה' עמכם ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי (ט, ט)

וצ"ב למה משה רבינו מסר נפשו שלא לאכול?

אלא מבואר במדרש (תנחומא בשלה י) בזה"ל יומנין שמסר נפשו על התורה שנאמר (שמות כד יח) ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה.

אבל יש סתירה לזה ממדרש אחר שמבואר בו שזה היה מטעם אחר והוא משום דרך ארץ שז"ל בקרתא זיל בנימוסא, כמבואר במדרש (שמו"ר מוה) 'יהי שם עם ה', וכי אפשר לו לאדם להיות ארבעים יום בלא מאכל ובלא משתה, רבי תנחומא בשם רבי אלעזר בן רבי אבין בשם רבי מאיר אומר, המשל אומר אזלת לקרתא הלך בנימוסיה, למעלה שאין אכילה ושתיה עלה משה ונדמה להם, למטה שיש אכילה ושתיה ירדו מלאכי השרת ואכלו ושתו, שנאמר (בראשית יח ה) והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו, אמר רבי יוחנן נראין כאוכלין, ראשון ראשון מסתלק.

ארץ, ואחר כך עץ החיים, זו תורה. ותתקעד דורות תורה קדמה לבריאת העולם כמבואר בגמ' שבת פח: [

¹ [כמבואר במדרש (ויק"ר ט ג) דאמר רבי ישמעאל בר רב נחמן עשרים וששה דורות קדמה דרך ארץ את התורה, הדא הוא דכתיב (בראשית ג, כד): לשמר את דרך עץ החיים, דרך, זו דרך

כל ת"ח שאין בו דעה נבילה טובה הימנו

ובגודל חיוב הדרך ארץ מבואר בפרשת 'ויקרא ה' אל משה וידבר אליו מאהל מועד לאמור: (ויקרא א א), שמפסוק זה לומדים חז"ל על חשיבותה העצומה של מידת דרך ארץ, וז"ל המדרש (ויק"ר א ט"ז) 'מכאן אמרו, כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. צא ולמד ממשה, אבי החכמה, אבי הנביאים, שהוציא את ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה ניסים ונפלאות על ים סוף, ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים, ונתעסק במלאכת המשכן, ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו ה', שנאמר "ויקרא אל משה", כלומר, מידת דרך ארץ שהיתה למשה רבנו הביאה לכך שהוא לא נכנס מעצמו לאהל מועד - לבית ה', אלא המתין עד שיקרא לו הקב"ה להיכנס לאהל מועד ורק אז נכנס, זאת למרות שהיתה יכולה להיות לו הוראת היתר להיכנס ללא שיקרא לו הקב"ה, על סמך שבשעת הציווי לבנות את אהל מועד, כבר הודיע הקב"ה למשה שהוא עתיד לדבר עמו באהל מועד כדכתיב (שמות כה כב): "ונועדתי לך שם ודברתי אתך" (וע"ע במש"ב לבאר בזה בלמעשה פרשת ויקרא).

מה הסיבה לחומרת חוסר דרך ארץ

את הסיבה לחומרת וחשיבות הדרך ארץ, ביאר הגר"א קוטלר זצ"ל בספרו (משנת רבי אהרן עמי קיא), שזה נכלל בכלל מה שאמרו בתחילת פרשתנו, שצריך לשמור גם את העבירות, שהאדם דש בהם בעקביו. ובין הדברים הנידושים בעקבינו, נכללת גם הנהגת דרך ארץ שעליה אמרו דרך ארץ קדמה לתורה (ויקרא

נפש על הדרך ארץ זו היא דרך ארץ וכך היא דרכה של תורה לא יתכן אחרת. ע"כ.

למה משה רבינו לא ישן

[ועוד מבואר במדרש (שם כזו)] למה משה רבינו לא ישן וז"ל 'מנין שלא ישן ולא נתנמנם, משל למלך שהיה אוהב לתיסומן, אמר לו מדד לך דינרי זהב. משמחתו לא בקש לא לאכל ולא לשתות, בקש לישון, אמר אם אישן אני מפסיד אלו. כך משה מודד התורה, שכח ולא אכל ולא שתה, בקש לישון, אמר אם אישן אני מפסיד, שלא אמר לי אלא ארבעים יום בלבד. אמר הקדוש ברוך הוא נצטערת, חייך אין אתה מפסיד, וכו'.

וצ"ב למה הוצרך לומר שלא ישן, כי לא רצה להפסיד מדברי תורה, אולי הסיבה שלא ישן היא משום דרך ארץ, וכמו שאמרנו שזה הסיבה שלא אכל.

אלא אין צריך להגיע לזה שבלא"ה לא יכל לישון מפני שלא רצה להפסיד מרגליות מדברי תורה.

ועוד צ"ב מנין שהסיבה שלא אכל, היא משום הדרך ארץ, אולי הסיבה משום שלא רצה להפסיד הלומים מדברי תורה.

אלא תוך כדי האכילה ושתיה, משה רבינו כן יכל ללמוד, ורק הדרך ארץ מחייב שלא לאכול ולא לשתות].

למעשה פרשת עקב

מה השיכות של שכן טוב לדרך ישרה שידבק בה האדם

המשנה באבות אומרת: 'איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם וכו', ר' יוסי אומר שכן טוב (אבות ב). וצ"ב ששכן טוב הוא לכאורה ענין של דרך ארץ הנוגע לענינים שבין אדם לחברו, אך מה ענינו להוראה איזוהי היא דרך ישרה שידבק בה האדם?

אלא האמת היא שחלק גדול מעסקי האדם הוא עם שכניו, אם שכן טוב הוא ודעתו נתונה לטובת זולתו ולהיזהר מלהזיק לאחרים, הרי חוץ ממה שהוא בעל חסד, מתרגל הוא גם להיות מסודר בעניניו, גדור בתנועותיו ואינו מופקר בהליכותיו.

בזה מובן היטב מה שאמרו האי מאן דבעי למיהוי חסידא לקיים מילי דניקין (בבא קמא ל). לכאורה, מה ענין מילי דניקין לחסידות! ולדרכנו מבואר היטב שהכוונה כאן לנתינת דעת על טובת הזולת, כדי להזהר מכל עניני נזק אפשריים. ע"כ דברי הגר"א קוטלר זצ"ל.

סיפור על חשיבות הדרך ארץ

סיפר המשגיח ר' דב יפה זצ"ל, בספרו לעבדך באמת (עה"ת ויקרא עמוד לד) תלמיד מובהק של הגה"צ ר' מאיר חדש זצ"ל, סיפר לי עובדה מאלפת ששמע מר' מאיר על הסבא מסלבודקא, נוהג היה הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל ראש ישיבת עץ חיים, לפקוד מפעם לפעם את מעונו של הסבא מסלבודקא בעיר חברון, כשלעיתים התלוו אליו בחורים מיישיבת עץ חיים,

ובה כלולות ההנהגות הפשוטות של חיי יום יום, יש לציין כי דווקא הן מלמדות על מהותו של האדם ויש להן קשר ישיר לכל מצבו הרוחני.

אמרו חז"ל 'ה' צדיק יבחן (תהלים יא) בחן למשה ולדוד בצאן' (ילקוט תהלים תתנב). לכאורה יש לתמוה, מה לרעיית עדר צאן עם הנהגת עם ישראל ומלכות בית דוד, הרי לא רק ההבדל של כמות ואיכות יש כאן, אלא גם סוג הענינים שונה לחלוטין?

אלא על כרחנו צריכים אנו לומר שישנו צד שווה בין השניים - מי שרועה את עדרו בתכלית החריצות והשלימות, קרוב לוודאי שגם מלכותו תיכון בצורה נכונה. מי שאינו חושש לצאן, אין לסמוך עליו גם בנוגע לענינים חשובים יותר. מי שמתרשל בעניני החומריים - רש"לן הוא גם בעניני הרוחניים. כי חוסר היסודיות בטיפול בענינים הגשמיים אינו נובע מתוך ביטול עניני החומר, אלא ממידת נפש שלילית אשר תתבטא גם בעניני הרוחניות, שלא יקפיד לעשותם על צד השלימות. אפשר לומר, איפוא, שהבחינה בצאן מוכיחה על האדם, על פיה ניתן לקבוע איך הוא במהותו.

אבל באמת פן נוסף יש כאן: ההרגל בהנהגה נאותה וסידור נכון בדברים פשוטים, מסייע שינהג כן גם בדברים אחרים, אף שהינם גבוהים מהענינים שהורגל בהם כגובה שמים מארץ, כי חינוך עצמו ליסודיות!

נפשי, שהיה נח סגור בתבה. אמר רבי לוי, כל אותן שנים עשר חדש לא טעם טעם שנה, לא נח ולא בניו, שהיו זקוקין לזון את הבהמה ואת החיה ואת העופות. רבי עקיבא אומר, אפלו שבשתין לפילין וזוכיות לנעמיות הכניסו בידן לזון אותן. יש בהמה שאוכלת לשתי שעות בלילה, ויש אוכלת לשלשה. תדע לך, שלא טעמו טעם שנה, דאמר רבי יוחנן בשם רבי אלעזר ברבי יוסי הגלילי, פעם אחת שהיה נח לזון את הארי, הכישו הארי ויצא צולע, שנאמר: וישאר אך נח. אך, שלא היה שלם ולא היה כשר להקריב קרבן והקריב שם בנו תחתיו. ועליו נאמר, הן צדיק בארץ ישלם (משלי יא, לא). רב הונא בשם רבי יוסי אמר, יצא גונח וכוהה דם מן הצנה. לפיכך הוא אומר, הוציאה ממסגר נפשי וגו' בי יכתירו צדיקים.

ואף על פי כן לאחר שכבר יבשה הארץ והיו יכולים כבר לצאת ולהשתחרר מכל העמל הכבד שהיה עליהם לא יצא נדו עד שיאמר לו הקדוש ברוך הוא לצאת מכיון שנכנס לתיבה ברשות הקדוש ברוך הוא אין זה דרך ארץ לצאת ללא רשות וכמו שאמרו במדרש (בבבא ב"ר ד' דף) 'כשם שלא נכנסתי אלא ברשות, כך איני יוצא אלא ברשות'. רואים עד היכן מגיע החיוב של דרך ארץ.

חנינה מישאל ועזריה לא יצאו מכבשן האש רק ברשות

ועוד הוסיף הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל להוכיח על החיוב הגדול של דרך ארץ, בשעה שנעשה הנס לחנינה מישאל ועזריה ונצלו מהשריפה

באחד הפעמים שביקר ר' איסר זלמן אצל הסבא, הביא עמו בחור משייבת עין חיים ואמר עליו לסבא שהוא עילוי גדול ויש לו צפיות גדולות ממנו, והנה במהלך השיחה של ר' איסר זלמן עם הסבא, טבל אותו בחור את אצבעותיו בקערית הסוכר שהיתה מונחת על השולחן, ואח"כ הכניס את האצבעות לפיו כדי למצוץ מהן את הסוכר, פנה הסבא לבחור ואמר לו: "בני היקר אמור נא, מה יותר חשוב, בהמה מתה או בהמה חיה? ודאי בהמה חיה, מה יותר חשוב, בהמה חיה או אדם חי? ודאי אדם חי. אדם חי או ישראל? ודאי ישראל, ישראל או תלמיד חכם? ודאי תלמיד חכם, מעתה צא ולמד כמה יורד תלמיד חכם ממדרגתו ע"י שאין בו דרך ארץ, שיוורד מהמדרגה הגבוהה יותר עד לדיוטא ההתחונה שנבילה טובה הימנו, בהמה מתה טובה הימנו, הג"ר מאיר הוסיף וסיפר, שהסבא אמר אז למקורביו שכפי הנראה התקוות שתולים בעתידו של אותו עילוי לא יתגשמו, ואמנם לימים התברר שהעילוי הנ"ל לא נשאר בן תורה.

נח למרות ש"ב חודש לא טעם טעם שינה לא יצא אלא ברשות

מוסיף הרב חיים שמואלביץ זצ"ל להוכיח בספרו שערי חיים שיחות מוסר (מאמר ה) עד כמה חשובה היא מידת הדרך ארץ, שהרי יסורים גדולים היה לו לנח בתיבה, וכמו שלמדונו חכמינו וזכרונם לברכה, (רש"י בראשית ז כג), שהיה גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות. ועוד אמרו (תנחומא נח אות ט) 'הוציאה ממסגר

למעשה פרשת עקב

ברשותו נצא' (תנחומא נח אות ט')² ולמרות שמלאך אמר להם לצאת³,

הפסוק, דכתיב: גבריא אלך די הסקו לשרדך מישך ועבד נגו קטל המון שביבא די נורא (דניאל ג, כב). ומנין שנשרפו ארבע מלכיות, דכתיב: ומתכנשין אחשדרפניא סגניא ופחותא והדברי מלכא (דניאל ג, כז). והיכן אדרגויא גדבריא וחבריו, אלא קטל המון שביבא די נורא. באותה שעה בקשו מלאכי השרת לירד להציל חנניה מישאל ועזריה מן הכבשן. אמר להן הקדוש ברוך הוא, הואיל ולשמיי ירדו, אני יורד ומצילן ומתירן, שנאמר: עשה משפט לעשוקים ה' מתיר אסורים (תהלים קמו, ז). משהתירן והציף להם את הכבשן, והעלה אותם והשוה אותם לארץ, שהיה עמק. כיון שראה המלאך, אמר להן, צאו לכם מכאן שהרי כבר התיר אתכם הקדוש ברוך הוא ועשה לכם נסים והשוהו לארץ. אמרו לו: אין אנו יוצאין אלא ברשות המלך, שלא יאמר ברחו להן מן הכבשן, אני פי מלך שמר, ברשותו השלכנו, ברשותו נצא. כשבא נבוכדנצר וראה אותן, התחיל תמה. ענה ואמר, שדרך מישך ועבד נגו עבדויה די אלהא עלאה פקו ואתו, באדין נפקין שדרך מישך ועבד נגו מן גוא נורא (דניאל ג, כז). פקו וסקו לא נאמר, אלא פקו ואתו. מכאן, שנעשה הכבשן שוה לארץ. באדין נפקין, ברשותו השלכו וברשותו יצאו. ממי למדו, מנח שנכנס ברשותו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר לו: בא אתה וכל ויצא מצרה צדיק (משלי יב, יג). בפשע שפתים מוקש רע, אלו דור המבול שאמרו, מה שדי כי נעבדנו ומה נועיל כי נפגע בו (איוב כא, טו). ולא עוד אלא אמרו לאל סור ממנו (איוב כא, יג). יש גר ותושב אומר לבעל הבית פנה את כלך ויצא מצרה צדיק, זה נח שאמר לו צא מן התבה.

³ אך היה אפשר לבאר הסיבה שחיוו שיתן להם רשות כדי שיהיה קידוש ה' כדי שלא יאמר שברחו כי יותר הם לא יכלו להינצל כדרכם של עובדי ע"ז הרמאים כמו שכתבנו במק"א (וכן ראינו אצל אברהם אבינו שהושלך לכבשן האש וניצל, מיד הם אמרו שהן אחיו עשה לו כשפים והצילו, ולמרות שאח"כ הן נשרף והוכח שאי"ז מעשה כשפים כמבואר בתרגום יונתן, הינו מצפים שכולם יגידו ה' הוא האלוקים! ה' הוא האלוקים שנכשיו שהן לא הציל את עצמו וראים שאי"ז מעשה כשפים). ועוד לפי מוש"כ צריך להבין הלימוד מנח הרי אצל נח זה לא היה סכנת נפשות מוש"כ אצליהם שכל רגע הוא סכנת נפשות. ועוד

בכבשן האש, אמרו 'אין אנו יוצאים מכבשן האש אלא ברשות המלך, שלא יאמר ברחו להן מן הכבשן, אני פי מלך שמור (קהלת ה ב), ברשותו הושלכנו,

² וז"ל התנחומא וכן עשו חנניה מישאל ועזריה. בשעה שהעמיד נבוכדנצר את הצלם, אמרו לו מה אתה סבור, שאם תשליך אותנו לתוך כבשן האש, אין הקדוש ברוך הוא מצילנו, יודעים אנחנו שהקדוש ברוך הוא יכול להציל אותנו, אלא בין מציל ובין שאינו מציל, אין אנו משתחוים לצלם, דכתיב: הן איתי אלהא די אנחנא פלחין יכל לשיובותנא מן אתון נורא יקדתא ומן ירך מלכא ישיזיב, והן לא ידיע להוא לך מלכא די לאלהך לא איתנא פלחין ולצלם דהבא די הקמת לא נסגד (דניאל ג, יז-יח). אמר להם נבוכדנצר, הצדא שדרך מישך ועבד נגו (דניאל ג, יד). מהו הצדא? אמר להם: האמת אתם אומרים כך. ענו שדרך מישך ועבד נגו ואמרין למלכא, נבוכדנצר לא חשחין וגו' (דניאל ג, טו), ולא אמרו לו מלכא, אלא אמרו לו: נבוכדנצר לא חשחין אנחנא על דנח פתגם להתהותך. אם למסים אם לארנוניות ולכל מה שאתה גוזר, אני פי מלך שמר, ואתה מלך עלינו. אבל לכפר בהקדוש ברוך הוא, אתה נבוכדנצר, לא חשחין אנחנא וגו', שכן אנו מצוין על דברת שבועת אלהים, אל תבהל מפניו תלך אל תעמד בדבר רע (קהלת ה, א). כיון ששמע מהן כך, באדין נבוכדנצר התמלי חמא וצלם אנפויה אשתני על שדרך מישך ועבד נגו ענה ואמר למזא לאתונא חד שבעה על די חזה למזיה (דניאל ג, טז). כיון שהסיקו את הכבשן, באדין גבריא אלך כפתו בסרבליהון פטשיהון וכרבלתהון ולבושיהון ורמיו לגוא אתון נורא יקדתא (דניאל ג, כא). מכאן אתה למד, שאפלו בשעת הסכנה אל ישנה אדם את עצמו מן כבודו, שהרי יצאו אלו לשרף וקשטו עצמן. וגבריא אלך תלתהון שדרך מישך ועבד נגו נפלו לגוא אתון נורא יקדתא מכפתין (דניאל ג, כג). כיון שירדו לתוך הכבשן, תלו עיניהם ואמרו, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שלא בטחנו במעשינו אלא בשמך הגדול שלא יתחלל לעיני הגוים, לא לנו ה' לא לנו כי לשמך תן כבוד וגו', למה יאמרו הגוים איה נא אלהיהם וגו' (תהלים קטו, א-ב), כל אותו ענין. והרי כנס הרשע הזה את כל הלשונות, שנאמר: באדין מתכנשין אחשדרפניא סגניא ופחותא אדרגוריא גדבריא דתבריא תפתיא וכל שלטוני מדינתא לחנכת צלמא די הקם נבוכדנצר (דניאל ג, א). ששה נסים נעשו באותו היום לצדיקים, ואלו הן, צף הכבשן, ונפרץ הכבשן, ונמק סודו, ונהפך הצלם על פניו, ונשרפו ארבע מלכיות, והחיה יחזקאל את המתים. וכלן מן המשנה. אלא הללו ארבע מלכיות מפרש מן

שלא רצה ללכת למצרים כדי שאהרן הכהן לא יצטערו וע"ש עוד.

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב עד כדי מסירות נפש לנהוג בדרך ארץ ועד כמה חשוב שלא להפסיד מדברי תורה וכמו שמבאר רבינו יונה באבות (פ"ב מט"ו) בהביאו מה שלא ישן זה לא משום שרצה לענות את עצמו ובכח. אלא 'כך אמר משה אם אישן כמה מרגליות מדברי תורה אפסיד', ומסיים רבינו יונה שאם משה בחיר המין האנושי, אמר כן, אנו שרחוקים ממנו בשלימות, 'על אחת כמה וכמה בל ניתן שינה לעינינו'.

והרב דינר זצ"ל בספרו מקדש הלוי כתב לישב בזה ובגמרא (בבא מציעא דף פ"ו, ע"ב): "אמר רבי תנחום בר חנילאי: לעולם אל ישנה אדם מן המנהג, שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם - מלאכי השרת ירדו למטה ואכלו לחם".

לכאורה עלינו להבין, כיצד ניתן ללמוד מכך שמושה רבינו לא אכל בשמים - לכך שאין לשנות מן הימנהג? הלא הסיבה שבני האדם אוכלים אינה מחמת 'מנהג' - אלא מחמת שאינם יכולים להתקיים מבלי אכילה ושתייה, בעוד המלאכים שהם רוחניים

אלא רואים אנו מכאן עד היכן מגעת מדת דרך ארץ שחייבה תורה שכיון שנכנסו ברשות המלך אף שלא נכנסו אלא הושלכו ועוד לתוך כבשן האש אין זו מדת דרך ארץ לצאת שלא ברשותו.

אך עדיין תמוה שהרי שהו בתוך כבשן האש בווער, וכל רגע ורגע שלא נשרפו היה הדבר נס בפני עצמו, וכיון שהיה בידם לצאת מתוך האש, היאך נשארו שם משום מידת דרך ארץ, הרי ודאי שלא נאמר דין יהרג ואל יעבור על מדת דרך ארץ.

אך למה שנתבאר בחומר החיוב של מדת דרך ארץ, יש לומר שטעמם משום שאף בזה בטוחים היו שיעשה להם נס, מכיון שמפני מדת דרך ארץ אין ראוי לצאת הדבר.

מדת דרך ארץ אצל יוסף הצדיק

רבינו הרמב"ן זצ"ל (בראשית לט יב) מסביר את מה שנאמר אצל יוסף הצדיק ויעזוב בגדו אצלה 'שלא כבוד גברתו לא רצה להוציאו מידה בכוחו הגדול ממנה, והסיר אותו מעליו, כי היה בגד שיתעטף בו כמעיל וצינף. ורואים מכן שלמרות גודל רשעותה שהעלילה עליו עלילות ברשע וברזל באה נפשו יוסף נהג כלפיה בדרך ארץ. וע"ע שם בשיחות מוסר שהוסיף להוכיח כן, מעמ"י שלא יצאו ממצרים רק ברשות, וממשה

אצל נח ה' הכניסו כדי להצילו משא"כ חנינה שהכניסו אותם כדי להורגם.

חז"ל הפלא ופלא כי לעולם אל ישנה האדם מן המנהג! עכ"ד הרב מקדש הלוי.

במהותם - אינם זקוקים כלל למוזון, ועל כן הם אינם אוכלים, ולא משום שיש להם איזה מנהג בנושא!

למה גם כשמוסרים נפש אין זה נקרא עושים רצונו של מקום

ואספת דגנך ותירושך ויצהרך (דברים י"א ד') איתא בברכות (לה): ר"ש בן יוחי אומר וכו' בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, מלאכתן נעשית על ידי אחרים שנא' (ישעיה ס"ה) 'ועמדו זרים ורעו צאנכם' וגו', ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר ואספת דגנך. מקשה ר' אליהו ברוך פינקל זצ"ל בספרו משולחן רא"ב (עקב), איך יתכן להגדיר את זה שאינם עושים רצונו של מקום הרי תחילת הפרשה של ואספת דגנך היא והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי וגו' לאהבה את ד' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, והיינו ששומעים למצוות ד' במס"נ, שהרי 'בכל נפשך' פירושו אפילו נוטל את נפשך, וע"ז מקבלים הברכה ונתתי מטר ארצכם בעתם ואספת דגנך וגו', וא"כ אמאי נחשב שאינם עושין רצונו של מקום הרי זו הדרגא שר"ע משתוקק אליה כל ימיו לעבוד את ה' בכל נפשו.

אילו היו המלאכים אוכלים, אלא שהיו מתענים בה"ב ושובבי"ם, ומשה רבינו היה נוהג כמותם - ניתן היה לומר שנהג כ'מנהג' המקום, אולם מאחר ואצל המלאכים כלל לא שייכת אכילה, ואין זה 'מנהג' שלהם בעלמא - הרי שאין לומר שמושה נמנע מלאכול בהיותו בשמים מחמת מנהגי המקום, שהרי האכילה או העדרה אינם נוגעים כלל ל'מנהגים' כלשהם!

ונראה לחדש, שמושה רבינו, איש האלוקים, כל-כך זיכך את חומרו בעולם הזה - עד שהיה רוחני לחלוטין, וכשלעצמו יכול היה להסתדר כל חייו מבלי אכילה ושתיה, כשם שעשה בהיותו במרום - אז לא אכל ולא שתה במשך ארבעים יום וארבעים לילה... אלא שמאחר ושאר בני האדם אוכלים בכדי לקיים את גופם - לא רצה משה רבינו להיות שונה מהם, ואף הוא אכל מעט כשיעור הנחוץ לקיום גופו של אדם מן השורה...

אכן, ב'מנהג' זה של הקפדה על הנהגה כהנהגות בני אדם - נהג משה רבינו רק בהיותו בארץ... לעומת זאת, כאשר עלה למרום, שם היה מוקף במלאכים שאף הם אינם אוכלים מאומה - הוא הרשה לעצמו לשנות מאותו 'מנהג' שנהג בו בחייו... מכאן, למדו

היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד שבעליה נקראים פרושים והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין א"כ **ימצא** (כתב לשון מציאה ואין מציאה אא"כ יש חיפוש דהינו שבעל התאוה מחפש איך לפרוץ גדר) **בעל התאוה** מקום להיות שטוף בזימת אשתו או נשיו הרבות ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו וידבר כרצונו בכל הנבלות שלא הזכיר איסור זה בתורה והנה יהיה נבל ברשות התורה לפיכך בא הכתוב אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות וכו' ויקדש עצמו מן היין במיעוטו כמו שקרא הכתוב (במדבר 1 ח) הנזיר קדוש ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה (בראשית 31 ט) בנח ובלוט וכן יפריש עצמו מן הטומאה אע"פ שלא הוזהרנו ממנה בתורה כמו שהזכירו (הניגיה יח) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר 19) בשמרו מטומאת המת גם כן וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס כענין שהזכיר הכתוב (ישעיהו 5 טז) וכל פה דובר נבלה ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיית בידיו וגופו כמו שאמרו (ברכות 22) והתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים כי קדוש זה שמן ערב כי אע"פ שאלו מצות מדבריהם עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני

וכבר עמד בזה המהרש"א שם ובנפש החיים שער א פרק ח עיי"ש, וצ"ע.

אלא מבאר בזה יסוד גדול, דאף באופן שעושין כל מצוות השם לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, עדיין אי"ז מדרגה של, עושין רצונו של מקום דעושין רצונו של מקום, המכוון הוא שלא רק ששומעים הציווי ומקיימים אותו, אלא עושין רצונו, היינו מה שמוכן לנו שזה רצונו, אע"פ שאין ע"ז ציווי מפורש, וזהו כידוע שורש ההבדל בין בן לעבד, שעבד עושה רק מה שהאדון מצוהו, ואילו בן עושה גם מה שידוע שהוא רצון האב, ומעלתם השלמה של ישראל שהם בנים של מקום, ועושין רצונו של מקום אף מה שאינו מצוה אותם, [וזהו שאומרים בתפילת שחרית וישם בלבנו אהבתו ויראתו שזה כבר קיום כל התורה, ומוסיפים ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, שזה כולל מה שמוכן שזה רצונו יתברך אף שאין על זה ציווי מפורש ולכן כל שעה שאין עושים רצונו, אף שמקיימים מצוותיו כראוי, אין להם את הזכות המיוחדת שתהא מלאכתם נעשית על ידי אחרים. עכת"ד

וזהו המצוה של קדושים תהיו שמבואר ברמב"ן שלא יהיה נבל ברשות התורה למרות שזה מותר מ"מ אין זה רצונו של מקום

לא להיות נבל ברשות התורה - קדש עצמך במותר לך

וזה לשון הרמב"ן "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלוֹקֵיכֶם" (ויקרא 19, 8) וכתב הרמב"ן: אבל הפרישות

בשעה סבור שהוא עוד מקיים מצווה ולכן יש להזהר בזה מאוד ולבדוק היטב דבר עפ"י כללי ההלכה (מאמר הרב משה שטרנבוך)

ונוסיף מדברי רבינו החיד"א שכתב על מה שכתוב בתורה והאספסוף אשר בקרבו, התאוו תאוה; וישבו ויבכו, גם בני ישראל, ויאמרו, מי יאכלנו בשר. זכרנו, את-הדהגה, אשר-נאכל במצרים, חנם; את הקשאים, ואת האבטחים, ואת-החציר ואת-הבצלים, ואת-השומים. ועתה נפשנו יבשה, אין כל-בלתי, אל-המן עינינו.

צ"ב למה האריך לומר התאוו תאוה וישבו ויבכו וכו' מי יאכלנו בשר, שיקצר ויאמר מי יאכלנו בשר ועוד למה ביקשו דווקא בשר

אלא היו מראים פנים שרצונם בדרגות גבוהות לברר ניצוצות הקדושה

אלא מפרש רבינו החיד"א שהיה מראים פנים שכל מונתם היא לשם שמים ולא סתם לשמה אלא בשביל דרגות גבוהות של מקובלים שרוצים לברר ניצוצי הקדושה

וז"ל 'זוה שאמרו ויאמרו מי יאכלנו בשר שאנו רוצים לברר ניצוצות הקדושה ולהרויח ריוח גדול באכילת בשר שתכף מהבע"ה יבא למדרגת אדם וכמו שאמר רבינו האר"י זצ"ל בכוונת אומרם עם הארץ אסור לאכול בשר לפי שצריך כח גדול לזה אך הוא ריוח עצום וזה שאמרו מי יאכלנו בשר כי אנחנו דור

אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיצא בזה כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות אמר בכלל ועשית הישר והטוב (דברים ו יח) שיכניס בעשה היושר וההשויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקב"ה וכן בענין השבת אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות ועוד אפרש זה (להלן כג כד) בע"ה וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים והנה זה כענין הדבור הראשון בעשרת הדברות (שמות כ ב) עד כאן לשונו.

הלימוד מזה למעשה. עד כמה חשוב לעשות מה שה' רוצה ולא רק מה שחייבים

למה כתוב עם ה' ולא על ה' עבירה לשם שמים

ממרים הייתם עם ה' (ט ז) יש לדקדק בלשון הפסוק שלא נאמר הייתם נגד ה' אלא ממרים הייתם עם ה'; ונראה מזה שהם טענו העבירות עצמם שזהו רצון ה' - וכביכול הם הולכים יחד עם רצון וכמו בחטא העגל שעשו את העגל בכדי להשיג שייכות עם הקב"ה צלפחד חילל שבת לשם שמים כדי שיידעו לדורות שיש חיוב מיתה חילול שבת וזהו המרידה הגדולה ביותר בקב"ה שלא רק הלכו כנגדו אלא גם טענו שזהו גופא רצון הקב"ה והיצר הרע מסית את האדם פעמים רבות על פשעיו וחטאיו שיחשוב זה עבירה אלא מצווה כי כך יותר קל לאדם לעבור עבירה

הארץ כאילו כופתה לפני הארי שהכוונה שכל דבר שעושה שלא לפי ההלכה והיא שואלת אותו היכן זה כתוב עונה לה (בשקר) שזה לפי האר"י....

מה הו"א ששבת ניתנה לצער – להסתכל על הטוב ולא על הרע

כתוב במדרש (דב"ר ג א) 'אמר רבי יוסי בר' חנינא, אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה, תחלה כשנתנה להן באלוש, מגין, שנאמר (שמות טו, ל): וישבתו העם ביום השביעי, ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת, לא נתתי לך אלא לטובתך, כיצד, אמר רבי היא בר' אבא את מקדש את השבת במאכל ובמישנה ובכסות נקה ומהנה את נפשך, ואני נותן לך שכר, מגין (ישעיה נה, יג): וקראת לשבת ענג וגו', מה כתיב אחריו (ישעיה נה, יד): אז תתענג על ה' (תהלים לו, ד): ויתן לך משאלת לבך. אמרו לו ישראל ואימתי את נותן לנו שכר המצוות שאנו עושים, אמר להם הקדוש ברוך הוא מצוות שאתם עושים מפרותיהן אתם אוכלים עכשו, אבל שכרן בעקב אני נותן לכם, מגין ממה שקרינו בעינינו (דברים ז, יב): והיה עקב תשמעוין.'

וצ"ב

א. מה הו"א שהשבת ניתנה לצער. (כך הקשה רבינו החיד"א)
 ב. כיצד המדרש מתעלם מכל האיסורים שיש בשמירת השבת, ומסתכל רק על הטוב שיש בשבת, ולא עוד אלא שנקראת השבת מתנה טובה.
 ג. למה העובר על שאר מצוות - הרי הוא בכלל רשעי ישראל, ואינו כגוי משא"כ מחלל שבת דינו כגוי לכל דבר, וכמש"כ הרמב"ם (פ"ל מהלכות שבת ה"י): השבת היא האות שבין הקב"ה ובינינו לעולם. לפיכך כל

דעה ובתוכנו ה' ועתה יגדל נא כחנו לאכול בשר ולברר. וכו'

וכיוצא את הקישואים וכו' כי הירק יש בירור גדול וצריך טורח וכמו שאמר האר"י וצ"ל בכוונת רב חסדא שאמר שלא היה אוכל ירק לרוב הטורח והריוח מועט. ואנו אכלנו במצרים בבלי דעת ולא עשינו כלום.

ועתה נפשנו יבשה אין כל כלומר אין כאן בירור והמן נבלע באברים ואין ברירה וכמו שאמר בס' עבודת הגפן בטעם שהמן נבלע באברים דענין האכילה דניצוצות הקדושה שיש באכילה נבלעים בגוף וחלק הטומאה יוצאה לחוץ ואז"ל אין דבר טמא יורד מן השמים וא"כ המן כלו קדושה ולכך כלו נבלע באברי' עכ"ד וזה שאמרו ועתה נפשנו תאותנו לברר יבשה אין כל שום בירור כי המן נבלע באברים זה היו אמורים מן השפה ולחוץ דלש"ש אומרים.

אבל התורה העידה עליהם שתשוקתם היתה לתאווה

אבל התורה העידה עליהם שתשוקתם לא היה לתכלית טוב כמו שהם אומרים רק לצד היצר ותאווה גופני וזה שאמרו התאווה תאווה כלומר התאווה ולא תחשוב שהיה לטובה רק אינו אלא תאווה גופנית. וישוּבו ויבכו גם בני ישראל כלומר וישוּבו לדרךם הרעה גם בני ישראל שבו לסרחונם בדרך לא טוב.

ושמעתי מגיסי הגה"צ ר' יוסף ילזו שליט"א בעל ה'ביכורי יוסף' לפרש דרך צחות כל המשיא בתו לעם

הרה לי הדבר עד מאוד, וגמלתי בליבי להינתק מן היהדות המגדלת אנשים שפלים שכל מעיינם הוא כסף בלבד. השיב הגאון רבי אליעזר לאיש הנבוכ: תמה אני עליך מדוע הנך רואה בעין רעה רק את המעשה החמור שלא ייעשה? מדוע אינך רואה בעין טובה את אותם אנשים רבים שהיו מוכנים למסור נפשם ולוותר על פת לחמם היומית תמורת קיום מצוות תפילין?

הדברים עשו רושם על האיש, והוא הודה לרבי אליעזר על דבריו. (דרכי אבות ב רבט) ולמה באמת הוא התבונן ברע ולא בטוב כי מה שאדם רוצה לראות הוא רואה.

רואים שהכל תלוי איך מסתכלים לכן בא ה' ואומר שהשבת לעונג ניתנה, והאדם צריך שיהיה ליבו טוב וע"י כך יראה את היופי שבתורה [ולפי"ז מובן מה הענין לענג את השבת במאכל ומשתה מפני שע"כ יהיה יותר קל לאדם להסתכל על הטוב. כן מצינו (בבא

מציעא ק"י): שפת שחרית מסיר קנאה ומפרש רש"י שכשאין לבו טוב עליו הוא נוח לכעוס (וכן הביא בספר ראשית חכמה: שער התשובה סוף פרק ד' אות מ"ג מיספר הישר ומיספר חסידים' שכשאדם רעב הוא כסוף) ואת התענוג שמקבל גן עדן שעין לא ראתה אלוקים וזולתך על מה שאוכל וכמו שפירש הגר"א (אסתר א סוף ו) שלמה האריך לבאר את עושרו של אחשוורוש, אלא מבאר הגר"א כדי "להראות לנו מעלת הצדיקים לעוה"ב כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז ואין אנו יודעים כמה גדול כח עוה"ב לכך אמר הכתוב גדול כח העוה"ז כדי שיהיה לנו אפשרות להבין מזה

העובר על שאר מצוות - הרי הוא בכלל רשעי ישראל, אבל המחלל שבת בפרהסיא - הרי הוא כעובד עבודה זרה, ושניהם כגויים לכל דבריהם".
ד. מה נתייחדה מצות השבת שניתנה לנו "במרה" קודם מתן תורה.
ה. מה המיוחד בשבת שהצטוו לענגו במאכל ומשתה ולקבל על זה שכר.

לחם תמורת תפילין

אלא נקדים בסיפור ניצול שואה שפרק מעליו עול תורה ומצוות, לפי שנשברה רוחו בגלל הייסורים והתלאות שעברו עליו, השיח פעם את מר ליבו בפני הגאון רבי אליעזר סילבר, בעל ענפי ארז וכה היו דבריו:

רבות הן הקושיות והתמיהות שניקרו במוחי בימי הזעם שעברו עלי, אך השתדלתי לגבור עליהן ולהסיח דעתי מהן, ואולם מעשה שראיתי במו עיני הוא ששכנעני להסיר מעלי את עול היהדות.

באחד הימים כששהייתי במחנה הריכוז, ראיתי יהודי שעלה בידו להבריא תפילין אל תוך המחנה. התפילין היו לאיש אמצעי לסחיטה, וכל מי שביקש ממנו את התפילין כדי להניחן, נדרש לשלם תמורתן פרוסת לחם, רבים נענו להצעתו וויתרו על מנת לחמם היומית תמורת האפשרות הנדירה שניתנה לחם לקיים מצוות תפילין, ואולם היו גם מעטים שמפני חרפת הרעב לא נענו להצעה 'מסחרית' זו ונאלצו לוותר על קיום מצוות תפילין. ממשיך האיש ומספר, כשהוא נרגש וסוער: כאשר ראיתי לפני יהודי ממסחר את מצוות התפילין באופן כה מכוּעַר,

למעשה פרשת עקב

העוה"ב. ונוסיף את דברי ר' חיים שמואלבין בשיחות מוסר (מאמר כט) 'שנינו באבות (פ"ד מ"י): "יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העולם הזה" ופירשו רבותינו ז"ל שקורת רוח איננה הנאה ממש אלא כאדם שמבקש להיכנס לסעודה גדולה, ואין מניחים לו להיכנס לפניו אלא לעמוד בפתח ולהתענג מריח המעדנים, ויפה שעה אחת כזו מכל חיי העולם הזה". ולא רק חיי העוה"ז של אדם אחד אלא כל חיי העוה"ז וכל תענוגיהם של כל האנשים מבריאת העולם עד סוף כל הדורות אינם שווים אפילו שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב.. ולכן מי שלא שומר שבת הרי הוא כעובד ע"ז כי אך יוכל לראות את המאור שבתורה, והיות וע"י שמירת השבת ידע לקיום כל התורה לכן מיש לא שומר הוא כעכו"ם ולכן השבת ניתנה במרה לפני מתן תורה.

הלימוד מזה למעשה. לראות כל דבר טוב ולראות את גודל רחמי ה' שנתן לנו תורה שכזו ויש להוסיף בזה מש"כ רבינו החיד"א בספרו חומת אנך דברים פרק ג

ב. עקב תשמעון. אותיות שבת סמוכות וסמוך ליה את המשפטים האלה לומר לך ששקולה שבת ככל התורה רבינו מהר"ר אליעזר מגרמזיא ז"ל בכ"י. ואפשר לרמוז לפי דרכו דרך הקדש כי אותיות קע הנשארות מעקב גימט' ימנע. ואותיות הנשארות מתיבת תשמעון הם מעון כי השומר שבת מתרחק מהעבירה כמ"ש רז"ל בילקוט פ' בשלח (רמז רסא) וזה רמז שבת ימנע מעון. הם תיבות עקב תשמעון על דרך האמור. ובמדרש רבה ריש סדרין אמרו וז"ל אימתי שמרו ישראל את השבת כשם שראוי לה תחלה כשנתנה להם באלוש וכו' ואת סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת לא נתתי לך אלא לטובתך כיצד אר"ה בר אבא את מקדש את השבת במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ומהנה נפשך אני נותן לך שכר וקראת לשבת ענג וכו' מה כתיב אחריו אז תתענג וכו' עכ"ל ויש להעיר מה ס"ד שהשבת נתנה לרעה ח"ו. ואפש' לומר כמ"ש בזהר חדש (פרישת וישב מט.) דגלות מצרים היה על מכירת יוסף ולכן ישבו רד"ו שנה וכשבאו למרה קמרגה מדת הדין שהיו צריכים לישב בגלות שבעה פעמים רד"ו שבע כחטאתם וה' ברחמיו נתן להם השבת לכפר עליהם דההוא צדיקא בשביעאה אחיד ובזה ניצולו ממדת הדין. וז"ש אימתי שמרו ישראל את השבת כראוי בתחילה כשנתנה

וכעין זה מצינו אצל משה רבינו שעלה להר סיני ארבעים יום (כד. יה) ולא ישן באותם ארבעים יום. וביאר רבינו יונה באבות (פ"ב מט"ו) שמה שלא ישן זה לא משום שרצה לענות את עצמו ובכה. אלא כך אמר משה אם אישן כמה מרגליות מדברי תורה אפסיד; ומסיים רבינו יונה שאם משה בחר המין האנושי, אמר כן, אנו שרחוקים ממנו בשלימות, על אחת כמה וכמה בל ניתן שינה לעינינו. כי משה רבינו היה טוב עין וראה כל דבר טוב והבין שיש כאן הזדמנות לנצל כמה שיותר מרגליות מדברי תורה אבל מי שיש לו עין רעה היה אומר למה ה' נותן לי ארבעים יום ולא יותר בנחת ומה עם רווח בין פרשה לפרשה.

הקטן על רגליו ואמר אני הוא שעליתי שלא ברשות ולא לעבר את השנה עליתי אלא ללמוד הלכה למעשה הוצרכתי. א"ל שב בני שב ראויות כל השנים כולן להתעבר על ידך אבל אמרו חכמים אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה. ולא שמואל הקטן הוה אלא איניש אחרינא הוה ומחמת כסופא הוא דעבד. כי הא דיתיב רבי (חייא) וקא דריש והריח ריח שום אמר מי שאכל שום יצא עמד רבי חייא ויצא עמדו כולן ויצאו בשחר מצאו רבי שמעון [ברבין] לרבי חייא אמר ליה אתה הוה שזערת לאבא אמר ליה חס ושלום לא תהא כזאת בישראל. ורבי חייא מהיכא גמר לה ממועשה דרבי מאיר דתניא מעשה באשה שבאה לבית מדרשו של רבי מאיר אמרה להם רבי אחד מכם קדשני בביאה עמד רבי מאיר וכתב לה גט כריתות ונתן לה עמדו כולן וכתבו לה גט כריתות ונתנו לה. ורבי מאיר מהיכא גמר לה משמואל הקטן. ושמואל הקטן מהיכא גמר לה משכניה בן יחיאל דכתיב ויען שכניה בן יחיאל מבני עילם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו באלהינו ונושב נשים נכריות, ושכניה בן יחיאל מהיכא גמר לה מיהושע דכתיב ויאמר ה' אל יהושע קום לך וגו' חטא ישראל אמר לפניו רבש"ע הודיעני מי חטא אמר ליה וכי דילטור אני, לך והטל גורלות. ואי בעית אימא ממושה דכתיב עד אנה מאנתם [ט"ז, כ"ח], ת"ר משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל, ואף על פי כן היו משתמשין בבת קול. פעם אחת היו יושבין בעלית בן גוריא ביריחו ונתנה עליהם בת קול משמים יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה עליו שכניה כמושה אלא

להם דהיינו שנצטוו במרה ע"י קטרוג מדה"ד. והיינו דקאמר את סבור שמא לרעתך נתתי לך את השבת פי' בשביל רעתך שנתחייבת בקטרוג מדה"ד ולהצילך מהשעבוד נתתי לך את השבת. לא נתתי לך אלא לטובתך כלומר דמלבד דהשבת אגוני מגנא ואצולי מצלא עוד בה שהיא לטובתך וליטול שכר:

וזל המדרש שהביא הרב החיד"א

ילקוט שמעוני תורה פרשת בשלח רמז רסא

ויאמר ה' אל משה עד אנה מאנתם [ט"ז, כ"ח] ר' יהושע אומר א"ל הקדוש ברוך הוא למשה אמור לישראל הוצאתי אתכם ממצרים קרעתי לכם את הים הוורדתי לכם המן העליתי לכם הבאר הגזתי לכם השלו (נלחמתי לכם את עמלק) ועשיתי לכם נסים עד מתי אתם ממואנין לשמור מצותי שמא תאמרו מצות הרבה הטלתי לכם והלא במרה צויתי לכם מצוה אחת לשמרה ולא שמרתם אותה. שמא תאמרו שכל מי שהוא משמר את השבת מה שכר נוטל עליו ת"ל אשרי אנוש יעשה זאת וגו' הא למדנו שכל מי שמשמר השבת מרוחק מן העבירה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בהדי הוצא לקי כרבא א"ל דכתיב למה תריבו אלי כלכם פשעתם בי א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא עד אנה מאנתם לשמור מצותי וגו' ת"ר אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה. ומעשה בר"ג שאמר השכימו לי שבעה לעליה השכים ומצא שמונה אמר מי הוא זה שעלה שלא ברשות. מיד עמד שמואל

כן כל לשון קדושה הוא ענין הבדלו מאחר במעלה, כמו שאמר ויבדל אהרן לקדשו קדש קדשים ומבדילו משאר הימים במאכל ובמשתה וכסות נקיה זהו בענין הגוף ובענין הנפש שתהיה נפשו פנויה מעסקי העולם ובדלה מהם ומתעסקת בדברי תורה וחכמה ומתבוננת במעשי האל, וזכר ענין השבת בפרט במקום הזה לפי שהוא מדבר לבני הגלות שיטיבו דרכיהם ויצאו מהגלות, והטוב שבהם הו' שמירת השב' ובעון שבת גלו מארצם, ואמרו רז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחללו בה את השבת שנאמר ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם, ואמרו אם משמרים ישראל שתי שבתות מיד נגאלים שנאמר אשר ישמרו את שבתותי וגו', וכתוב בתריה והביאותים אל הר קדשי וגו' ובזכרו מצות שבת הוא הדין לשאר מצות עשה אבל זכר החמורה ואף ע"פ שיש בה מצות לא תעשה העשה הוא הכל שאם ישבות לא יעשה מלאכה, ואמר אחר כך מעשות כל רע, שהוא מצות לא תעשה בכלל, ואמר מחללו לשון זכר אף על פי ששבת לשון נקבה ר"ל יום השבת:

אברבנאל ישעיהו פרק נו

(ג) אשרי אנוש יעשה זאת עד צופיו עורים כולם. לפי שאמר למעלה שישתדלו תכלית ההשתדלות בשמירת המשפט ועשיית הצדקה כדי למהר ולקרב קץ הגאולה והישועה, אמר עתה שהעצה היעוצה הזאת היא טובה ומועלת לא לכד לישראל למהר קץ גאולתם כי גם לכל אדם במה שהוא בעל שכל יאות זה להיותו תכלית ההצלחה והאושר, וע"ז אמר אשרי

שאינ דורו ראוי לכך. נתנו עיניהם בהלל הזקן וכשמת אמרו עליו אי עניו אי חסיד תלמידו של עזרא. שוב פעם אחת היו יושבין בעליה ביבנה ונתנה עליהם בת קול משמים יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו ראוי לכך נתנו עיניהם בשמואל הקטן. וכשמת אמרו עליו אי עניו אי חסיד תלמידו של הלל. אף הוא אמר בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לחרבא וחברוהי לקטלא ושאר עמא לביזא ועקן סגיאן עתידין למייתי על עלמא, ואף על ר' יהודה בן בבא בקשו לומר כן אלא שנטרפה השעה שאין מספידין על הרוגי מלכות עמד שמואל הקטן על רגליו א"ל רבי הלכה נכנסתי לישאל א"ל מה לך אלדד ומידד שכל ישראל יודעין שאילו אמרתי שלא יכנסו אלא שנים שהיית אחד מהם, אמר תולין מפתחו ופנקסו של מות מפני עגמת נפש וכשמת שמואל הקטן תלו מפתחו ופנקסו בארונו מפני שלא היה לו בן, והיה ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה מספידין עליו ואמרו על זה נאה לבכות על זה נאה להתאבל מלכים מתים מניחין כתריהן לבניהם עשירים מתים מניחין עשרן לבניהן שמואל הקטן נטל חמודות של עולם והלך לו:

רד"ק ישעיהו פרק נו

(ג) אשרי אנוש יעשה זאת - שמירת שבת:

יחזיק בה - שנוהר בה כל ימיו:

מחללו - שלא יעשה בו שום מלאכה, וכן הוא בכלל שמירת שבת לקדשו כמו שאמר זכור את יום השבת לקדשו וקדוש שבת להבדילו משאר הימים כי

על המצות המעשיות כי בהתחברות האמונה והמעשה כפי התורה יהיה האושר. וכבר אמרו במסכת שבת פרק כל כתבי (שבת קיח, ב) אמר רבי יוחנן כל המשמר את השבת כהילכתו אפילו עובד ע"ז כאנוש מוחלין לו שנאמר אשרי אנוש יעשה זאת וגומר שומר שבת מחללו אל תקרי מחללו אלא מחוללו, ועוד אמרו שם והוא בויקרא רבה גם כן אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי אילו משמרין ישראל שתי שבתות כהילכתן מיד נגאלין שנאמר כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגומר וכתבי והביאותים אל הר קדשי, וכן אמרו שם בפרק כל כתבי (שבת קט, ב) לא חרבה ירושלם אלא מפני שחללו בה את השבת שנאמר (יהוה אלהינו, כו) ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם, ונכון לומר גם כן שזכר הנביא את השבת לפי שהיה מדבר לבני הגלות שלא נשאר להם שמה מצוה יותר חמורה מזו ועם זה לא תשמיט את השאר באמרו ושומר ידו מעשות כל רע, והותרה בזה השאלה השלישית.

למה באמת אנו לא רואים שהשבת משפיעה עלינו בגלל המולומדה

ואמרו כל השומר שבת והכוונה היא למי שמחכה לשבת מלשון ואביו שמר את הדבר ומתבונן כמו שביאר האברבנאל את ההסבר האיך השבת גורמת לחיזוק האמונה

חומת אנך ישעיהו פרק נו

אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה כלומר שכל איש במה שהוא איש מדבר ובן אדם בעל הנה אשורו והצלחתו יקנה בהיותו עושה העצה ומחזיק העצה היעוצה הזאת. ונכון לפרש שאמר יעשה זאת יחזיק בה על מה שיזכור אחריו שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע וכינה זה בלשון נקבה יעשה זאת יחזיק בה לפי שאלו הן גופי תורה וכאלו אמר ששומר מצוה ומחזיק בתורה אשריו, והתבונן שביאר הנביא בזה שהאושר וההצלחה באמת תלויה באמונת התוריות ובמצות האלהיות עשה ולא תעשה וכל ענין האמונות בשמירת השבת, לפי שבמצוה הזאת יוכלו רוב האמונות האמתיות מפני שהשבת מורה חדוש העולם כמו שביאר יתברך באמרו כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי (שמות כ, יא), ואם העולם מחודש מבואר הוא שיש לו מחודש ושהיא אחד כמו שהעולם אחד ושאינו גשם כי אם יהיה בעל גשם ישיגהו הרבוי בהכרח ושהוא קדמון וכל מה שזולתו מחודש, ושראו לעבדו כיון שהוא המציא כל נמצא וברא כל נברא, גם השבת מורה על מתן תורה שהוא אחד מעשרת הדברים שנתנו בסני, גם הוא מורה על הידיעה האלהית והשגחתו והיותו מנבא על בני אדם ומעלת נבואת משה ושהתורה אלהית נצחית כיון שניתנה מהאל הנצחי, גם השבת מורה על ביאת המשיח ותחיית המתים שהוא הזמן שכולו שבת, הנה אם כן כל עיקרי התורה ופנות אמונותיה נכללו ביום השבת, ועל כן אמר הנביא פה שומר שבת מחללו שרומז על האמונות ואמר ושומר ידו מעשות כל רע

זמנין דמשכחת טפי היכא דאקלע ריש שתא בג' ובד'. ויש לישב דלא אמרה הרשב"ץ אלא בחולה לא כבריא שמתעכב מסיבת בין השמשות דשבת ויום טוב. ועפ"ז אפשר לרמוז בפ' אלו אשרי אנוש יעשה זאת היא המילה וכמשו"ל דנקראת זאת ואשרי אנוש יעשה זאת הברית כי היא יסוד תורת משה ובן אדם יחזיק בה לשמור אות הברית כדחזי ונפל יסוד א"ה האומרים מעשה שמים עדיף. ועוד שומר שבת מקמי שבתא מיום ד' שלא להפליג בים וכיוצא וז"ש שומר שבת מקודם מחללו שלא יבא לחילול שבת כמ"ש הרז"ה. אך זה דוקא אם לא יש מצוה וז"ש ושומר ידו מעשות כל רע אז שומר שבת מקמי שבתא אבל לדבר מצוה שרי והשתא קשיא הוראת הרשב"ץ דגר לא ימול בה' אף דהוא דבר מצוה. ותו דילד יולד ומשום בין השמשות נתעכב נימול בה'. וז"ש ואל יאמר בן הנכר שרוצה להתגייר ואחרנין לימול בה' הבדל יבדילני שני הבדלות דלדבר מצוה שרי להפליג בד'. והבדל שני דילד דנתעכב משום בין השמשות נימול בה'. ואל יאמר הסרים הן אני יבש כלפי הא דאמרן דמהמילה מוכח דמעשה שמים עדיף וליתא בסרים ומה יוכיח הוכח לזה אמר למאי דסליק מינה דהסרים לא יחוש לזה דבשמירת שבת יכול להוכיח דמעשה אדם עדיף וז"ש אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי דמעשה אדם עדיף ומחזיקים כבריתי דיכולים להשתדל בעניני מילה. וכלפי תרעומת הגר בה ללמד דאין ענינו דומה להני בי תרי דמפליג לדבר מצוה וילד דאשתהי משום בין השמשות. והם השני חלוקים שחלקנו וז"ש ובני הנכר

אשרי אנוש יעשה זאת. אפשר דהכונה דיתקן השכינה הנקראת זאת ובין אדם יחזיק בה וזה על ידי שומר שבת שהוא בחינת השכינה ושומר ידו מעשות כל רע לשמור שבת בכל פרטיו וכמו שאמרו רז"ל דזכות שבת נגאלים. א"נ אפשר לפרש המשך הכתובים ונקדים איזה הקדמות בקצור נמרץ. זה יצא ראשונה דהגויים אומרים מעשה שמים עדיף ואם הקדוש ברוך הוא אינו חפץ בע"ז למה אינו מבטלה וישראל סברי מעשה אדם עדיף ולכן ציונו הוא יתברך על המילה דאנו נעשה המילה לילד דמעשה אדם עדיף וזה טעם דציוה לשמור שבת הגם דבשמים ניכר מאד יום שבת בעליות העולמות וריבוי האורות עכ"ז מעשה אדם עדיף ולכן ציונו לשמור השבת. עוד נקדים מ"ש אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם השבת. וכתב הרשב"ץ ז"ל בתשובותיו ח"א סי' כ"א דהרז"ה ז"ל פירש דהפלגה בים וכיוצא אי אפשר שלא יבא לידי חילול שבת כי מקומות סכנה הם ותוך ג' ימים אסור ומכאן אסר הרשב"ץ ז"ל למול גר בחמישי בשבת וה"ה לתנוק שחלה ונתרפא בה' בשבת שממתנין למולו והקשו האחרונים על הרשב"ץ דהא בהא דאין מפליגין תני דאם הוא לדבר מצוה שרי. ואפשר לישב דהתם גבי אין מפליגין דשגם מפליג ביום ג' אי אפשר שלא יבא לידי חילול שבת אלא שלא גזרו משום ישובו של עולם ומשום הכי היתירו בדבר מצוה. אבל בדבר שאם נעשה אחר שבת לא יבא שום סרך איסור אז גם לדבר מצוה משהינן ליה לאחור שבת. ועוד הקשו על הרשב"ץ ז"ל דהתנן קטן נימול וכו' לשנים עשר ולפי דעת הרשב"ץ

שמשאירה הילד בעגלה ומסיחה דעתה כרגע, ועל זה אומר לנו הקב"ה 'ואנכי לא אשכחך' וכל כך למה על זה נתן הכתוב טעם במה שאומר 'הן על כפיים חקותיך' והיינו שהקב"ה מחזיק את כלל ישראל על זרועותיו ושוב לא שייך שכחה כלל.

הוצאות שבת ה' משלם

שמעתי מאברך יקר: הוה עובדא, שהרבה זמן רצה מאד לעשות חשמל כשר לשבת קודש, [מצברים] אך ידע בדרך הטבע אין באפשרותו לשלם על הוצאה כספית כה גדולה, 31,850 ₪ ולכן דחה את העניין הרבה זמן, בטענות סרק שונות ומשונות שבהם היצר הרע עזר לו לעבוד על עצמו, ובעצם מאחורי הדברים היה חסר באמונה בקב"ה ש הוא כל יכול ואפילו כזאת הוצאה גדולה הוא יכול להחזיר...

עד ש... עזר הקב"ה והוא נכנס לקודש פנימה למרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א.

שאל האברך את מרן שליט"א; האם למרות שאין לי שום אפשרות בדרך הטבע להחזיר את ההוצאות של החשמל הכשר, האם צריך לקנות חשמל כשר לשבת? [וסבר האברך שמרן שליט"א יענה עפ"י ד המושג"ב בסימן רמ"ב שאין להוציא הוצאות שבת רק מה שבדרך הטבע]

ומרן שליט"א ענה מילה אחת 'צריך'. מספר האברך; ברוך ה' שקניתי את החשמל הכשר, [עם הרבה פרפורים בבטן, בכל זאת אני בן אדם בשר ודם] ומעיד אנוכי שראיתי השגחה למעלה מן הטבע

הנלוים על ה' לשרתו דעד השתא היו דהויים ומה דמות יערוך הגר אשר אחר כמה שנים נדבה רוחו לילד דהוה חזי ויומי קא גרמי משום בין השמשות. גם מפליג לדבר מצוה משום דהתם דתמיד בא לחילול שבת. לא כן הגר דמצי לימול ולא יבא לחילול שבת כלל וז"ש כל שומר שבת מחללו ומחזיקים בבריתי ואין כאן סרך איסור:

גודל אהבת ה' לעמ"י שלעולם אינו שוכח מעמ"י

הן על כפיים חקותיך התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך, הן על כפיים חקותיך וגו' ישעיה (מט טו-טז) וצ"ב אטו בשופטני עסיקנן שאיך יתכן שאשה שוכחת את בנה.

אלא מבאר ר' אליהו ברוך פינקל וצ"ל בספרו משולחן רא"ב (עקב) שיש מציאות שלפעמים האשה מסיחה דעתה לפי שעה מבנה, ונצייר על דרך משל דהנה מצוי בזמנינו כאשר האם הולכת לחנות גדולה ומחפשת משהו לקנות ומשאירה את הילד בעגלה, ואז מטירדת החיפוש אחרי המצרכים במדפים העליונים היא עלולה להסיח דעתה רגע כמימרא מהילד, ובאותה שעה מאן דהו יכול לקחת הילד בלא שתשים לב על כך. אמנם כל זה לא יתכן אלא כשהילד מונח בעגלה, אבל כשהאם מחזיקה את וולדה על זרעותיה, אין כזו מציאות בעולם שתשכח או תסיח דעת ממנו. מעתה נפלא מאד, דזהו שאמר הכתוב 'התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה', והגם שלפעמים 'גם אלה תשכחנה' ור"ל באופן כנ"ל

שנפתח ב-2020 יקבל 3000 ש' מידי חודשיים, עד ה-2021/6. כפיצוי משוער על ההכנסות שהפסיד.

סה"כ קיבל האברך באופן שמיימי 24,000 ש"ח, בלי שום מאמץ... בנוסף קיבלו כל האזרחים מענקי קורונה [בשני פעמים נפרדות] (תלוי לפי הילדים) והוא קיבל 4,500, ש' ובנוסף משרד הפנים [בראשות הרב אריה דרעי שליט"א, שיזכר לטוב] חילק כרטיסי

מזון לקניה ומשם קיבל. ש' 3,350 האברך

סה"כ: 31,850 ש' מדהים, אצבע אלוקים היא - - (גליון מי באר גליון י הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

מאידיך גיסא; כל גדר של קדושה ויראת שמים יכול להציל את האדם מפורעניות וצרות המתרגשות לבוא לעולם, וכה היה מעשה: ב"ב כסלו תש"פ היה פיגוע בניו ג'רזי, נכנסו מחבלים למכולת (היפר כשר) וכל מי שהיה במכולת נהרג, היה אברך צעיר ששמע על הפיגוע, וידע שאשתו אמורה להיות שם, הוא התקשר אליה כשכולו בחרדה, ולפליאתו היא עונה לו מהבית ואומרת לו אני בדיוק בדלת של הבית,

הוא צעק עליה: 'אל תצאי מהבית - יש מחבל' (המחבל עדיין הסתובב ברחוב) ושאל אותה; איך לא היית במכולת

- הרי את אמורה להיות במכולת? ענתה לו אשתו; שביום כיפור תש"פ בתפילת 'ונתנה תוקף' - מי יחיה ומי ימות, היא קבלה על עצמה הידור בכיסוי הראש, ומייד במוצאי יו"כ היא הזמינה את הכיסוי המהודר עם משלוח עד הבית, והגיע המשלוח בדיוק ברגע שהייתה בדלת כדי לרדת למכולת, והחליטה שמייד תלבש את זה, היא נכנסה הביתה כדי להלביש את

ממש ממש, בדברים שלא חשבתי עליו כלל וכלל, וכל ההוצאות חזרו בס"ד.

איך חזרו ההוצאות?

האברך הנ"ל הוציא ספר חשוב בחודש חשוון תש"פ, [תחילת שנת 2020 למניינם] ברוך ה' הספר היה רב מכר, ואף מנהלי תתי"ם ויאגודי הישיבות רכשו ממנו כמויות ע"מ לחלקם לתלמידיהם.

דא עקא, שארגון מסודר צריך קבלות מסודרות, ומהיכן יהיה לאברך יושב אהלים 'קבלות', ניסה בכה ובכה, ולבסוף לא הייתה ברירה והוא שכר רו"ח שתרום את מכירות הספרים בצורה מסודרת במס הכנסה. ואז יוכל להוציא קבלות מסודרות.

הקדמה קטנה: בשלהי חורף תש"פ פרצה מגיפת הקורונה והמדינה נכנסה לסגר, ועוד סגר וכו', וכדי לפצות את בעלי העסקים, החליטה המדינה שהם ישלמו לכל עסק את ההכנסות שהפסיד.

איך ניתן לדעת כמה העסק הרוויח? בודקים בדיווח של מס הכנסה מהשנה הקודמת וככה יודעים כמה הרוויח העסק. איך ניתן לדעת כמה היה אמור להרוויח עסק שנפתח בתחילת שנת 2020 ועדיין לא דיווח למס הכנסה? לא ניתן לדעת בדיוק, אלא לשער לפי מה שהרוויח בתחילת 2020. כאמור לעיל האברך הוציא את ספרו בדיוק בתחילת 2020, ובאותם חודשים (1-2 למניינם) הוא רשם מכירות נאות ביותר, אך בעצם הוא מוציא את שוק המכירות, וכל הקונים הפוטנציאליים רכשו ממנו.

אבל אם הקב"ה רוצה לשלוח כסף לבן אדם, 'הקצרה יד ה'?' והמדינה החליטה שעסק חדש

והכנים את זה לתוך הפח, שואל התלמיד רבי? זקן ואינו לפי כבודו! ענה לו ר' שלמה זלמן הרי בן אדם יכול ליפול שמה אם השקית הזאת תישאר שם על הריצפה, ר' שלמה זלמן בן התשעים הולך ומרים את השקית של הזבל כדי שבן אדם לא ינוק, איי, ר' שלמה זלמן שבילדותו חניך את עצמו לאהוב את האחים, לדאוג לאחים הקטנים, אז גם בזקנותו כאשר אין לו כבר כח הוא מרים שקית זבל כדי שבן אדם זר לא ינוק "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין

לא יסור ממנו" (זכרו תורת משה דברים הובא ע"י הרב פנחס זרביב

מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

עם מי הלך הרב מפונביז' לסגוק חשבון

הרב ד"ר משה רוטשילד שליט"א (צ"ל) מייסד ומנהל בית החולים מעיני הישועה, סיפר מעשה נורא עד מאוד, "נסעתי במונית עם הרב מפונביז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ברחובותיה של העיר רומא, ולפליאתי אני שומע את הרב חוזר כמה פעמים על המשפט, 'אני הולך לגמור אתו את החשבון אחת ולתמיד', לא ידעתי עם מי רוצה הרב לגמור חשבון", מי שהכיר את הגריי"ש כהנמן זצ"ל ידע, שמדובר באישיות טהורת לב, והמשפט הזה לא התאים למידת הוותרנות המובהקת שהיתה בו, "נראה היה", הוסיף הרב ד"ר רוטשילד, "שיסיום החשבון הזה חשוב לו מאוד, לרב זצ"ל, והוא נחוש בדעתו לבצע את זאת בכל מקרה, הפתרון לתעלומה הגדולה היה רק כאשר הגענו לשער מיטוס שברומא, [ידוע שברומא יש שער שקוראים לזה שער מיטוס, מיטוס הרשע בא מירושלים והחריב

הכיסוי, ועד שנכנסה והלבישה לעצמה על הראש היה הפיגוע... ללמד שגדר של יראת שמים מצייל יהודי ממות. ממש 'מי יחיה ומי ימות'... (הרב אלימלך בידרמן שליט"א גליון מי באר גליון י הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

למה הרב אוריבעך לא חזר הביתה

סיפר יהודי אחד שהכיר את הבית של הגאון ר' שלמה זלמן אוריבעך זצ"ל באחד מהזמנים הקשים מאוד בירושלים עיה"ק תובב"א בני תורה גדלו בעניות גדולה, ר' שלמה זלמן היה בכור, וכמה פעמים בשבוע הוא אמר לאמו, אמא יש לי בצהריים חברותא ואני לא חוזר הביתה, אמו שאלה אותו איפה תאכל? הרי אין שמה אוכל! ענה לה ר' שלמה זלמן אני אסתדר כבר, ילדים אתם יודעים למה ר' שלמה זלמן לא חזר הביתה מפני שבבית לא היה מספיק אוכל והוא רצה שיחלקו את המנה שלו לאחים היותר צעירים, איי ככה גודלים בתורה ויראת שמים אם מתחשבים בהורים ובאחים ואחיות בבית, זה סיפור על הגאון ר' שלמה זלמן זצ"ל כשהיה ילד, ויש עוד סיפור מהגאון ר' שלמה זלמן אוריבעך זצ"ל בזקנותו כאשר כבר היה לו קשה ללכת והיה נשען על תלמידו, פעם אחת כשהלך לביהכ"נ עזב את תלמידו באמצע הדרך והוא כל כך מיהר שהתלמיד הצעיר לא ירגיש, והוא הלך לכיוון הפח הזבל ואז רואה התלמיד איך שר' שלמה זלמן מתכופף, מה הוא מצא שם משהו?! לא! איזה ילד אחד זרק שקית זבל ובמקום לזרוק לפח הוא זרק את זה על יד הפח, ר' שלמה זלמן הרים את השקית

את ביהמ"ק ואז הרומאים עשו לו שער לכבודו להבדיל בין קדושה לטומאה כמו שהיום אתם רואים אם בא צדיק לעיר עושים לו כאלו שלטים "צדיק בא לעיר" כך להבדיל עשו לטיטוס הרשע שער והשער הזה עומד עד היום וקוראים לו שער טיטוס,] הרב בקש מנהג המונית לעצור, ומבעד לחלונות הוא מביט בציור המנורה הטהורה החרוט על השער, ומתחזקת כתוב 'יהודה לא תהיה', ואז הוא יוצא מהמונית, מייסד ישיבת פונובז' מתקרב אל השער הגדול, מיישר את כובעו ומסדר את בגדיו, והנה הוא ניצב הדור פנים אל מול השער ומכריז בקול גדול: "טיטוס, טיטוס, לפני אלפיים שנה רצית למחוק ולאבד את עם ישראל, מבלי להשאיר להם זכר, שם ושארית, ראה טיטוס, מי מכיר אותך היום, מי שייטל כאן, בין רחובותיה של רומא וישאל את הילדים מי היה טיטוס, הם אפילו לא ידעו לחזור בהגיה נכונה על השם שלך, הרי מכל ה'תורה' שלך לא נותר מאומה! האם יש בעולמו אנשים הרואים עצמם כממשיכי מורשתך?! ואילו אני, מגיע עכשיו מבני ברק שבארץ ישראל, אותה רצית להחריב, וברגע זה ממש יושבים למעלה מחמש מאות בחורים על התורה ועל העבודה, שכל כך שאפת להשכיח מאתנו, וזה רק בישיבה שלי, לבד ממאות הישיבות ומוסדות התורה בכל רחבי תבל, שבהם נמצאים עוד אלפים ורבבות של לומדי תורה!" והרב מפונובז' עוד לא גמר את החשבון, מסביבו התאספו כמה צעירים רומאים אבל הוא לא פחד, והמשיך לנאום בכיכר המרכזית שליד שער

טיטוס "את קודש הקודשים אמנם ביזית וחרפת בצורה נוראה, אבל מציע אני לך לבוא עכשיו אל הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו, ותראה איך יומם ולילה עומדים שם יהודים ומבכים את החורבן, ומצפים ומייחלים לבניית בית המקדש, ולומדים ומשננים את תבנית ההיכל, וכל מעשהו, והוא הוא האות והמופת המבהק ביותר שבית המקדש שלנו אכן יבנה במהרה! אתה, נשכחת לנצח, ואבדת את שמך, ויהודה היה תהיה, ופרוח תפרח!" מרן רבינו החזו"א הגיע בט"ז תמוז לארץ ישראל, והמלווה שלו אמר לו, רבי מחר תענית שבעה עשר בתמוז, אמר לו החזו"א מחר יהיה שבעה עשר בתמוז אתה צודק, אבל אם יהיה תענית עוד לא ידוע, משיח צדקינו יכול לבוא היום ואז יהפכו הימים הללו לששון ולשמחה. (זכרו תורת משה דברים חובא ע"י הרב פנחס זרביב

מכון למעשה לתנובות ולחומר נוסף po583271323@gmail.com

האניה, שטולטלה רבות במהלך הלילה, נראתה שבר כלי. מפרשיה מושלכים היו על הסיפון, תרניה מנותצים, דומה היה כי מאומה לא נותר על מקומו. אבל האניה לא התהפכה! קרא רב החובל בהתלהבות. זהו תפקידך כרב חובל!

עוד ימים מספר המשיך האב המסור לאמן את בנו ולהכניסו ברוי המקצוע, עד אשר לשמחתם הרבה של הוריו, הצליח בנם המוכשר לשמור על יציבותה של האניה במשך שש עשרה שעות רצופות של סערות ונחשולים שהערים האב.

רב החובל העביר יד שזופה על הגה האניה המבריק משימוש. מכל עבר נראה הים הגדול רגוע ושלו, כמו מעולם לא ביקשו גליו לבלוע בקרבם את האוניות שפילסו את דרכן במים אדירים.

מפרשי האניה היו מתוחים לכל ארכם. רוח היה הכתה בהם והמריצה את האניה אל מחוז הפצה. הנוסעים סיימו להריק אל קרבם כוס משקה חריף לסיום ארוחת הבוקר הנפלאה שהוגשה להם. דולפינים זריזים קיפצו סביבות האניה והפסטורליה המדהימה ריתקה את הנוסעים למקומם. בעבר, בצעירותו, היה רב החובל מסמן ביומנו בהתלהבות כל הפלגה ומתאר את קורותיה בפרוטרוט. עם השנים הפסיק לרשום את נסיעותיו ביומנו. כל שיערה לבנה בראשי, היא סימן להפלגה נוספת. אין לי סיבה לרשום, היה אומר לחביריו. השנים הרבות שבילה בין יבשת ליבשת נתנו בו את אותותיהן. לפעמים נדמה היה, כי עוד רגע קט יכוסה מצחו בירקרוקת, מן הסוג שמכסה את דפנות האניה. הוא ואנייתו הפכו מקשה אחת, ואיש לא יכול היה להפריד ביניהם. גם נישואיו לפני שנים מעטות בלבד, לא תלשוהו מן הים. אחת לחצי שנה היה פוקד את ביתו ואת בנו הקטן, שוהה עמהם קמעא, ושב אל מקומו הטבעי, אל הים הפתוח. ויהי היום, געגעויו של רב החובל לבני משפחתו עלו על גדותיהם, והובילוהו היישר לביתו שבצרפת. כרכרה מהירה, שבעליה תוגמל כראוי, הבהילה אותו אל ביתו, ותוך זמן קצר ישב מיודענו שבע ההפלגות בחיק משפחתו ליד האח הבוהר. שבועות אחדים שהה מיודענו בביתו, וימים אחדים בטרם שב הימה הודיע רב החובל לרעייתו, כי הפעם הוא נוטל עמו גם את בנם היחיד. עליו ללמוד את המקצוע. אני כבר מזדקן, ואיני יודע עד מתי אוכל

להמשיך ולהפליג בים. זה הזמן להכניס את בני ברזי אומנות קשה זו, פסק. היא, קשורה בכל נימי נפשה לבנה הקטן והיחיד, מיאנה לשמוע על כך. לא יעלה ולא יבוא. נכון, הוא צריך ללמוד מקצוע, אבל, רק מול עיניה. רק אם אינו נוטש אותה ולו לרגע קט. רב החובל, שחושל להתמודד עם סערות אדירות ומשברי ים אך לא עם רחמי אם על בנה, נכנע. אני אלמד אותו מול עיניך כיצד להיות רב חובל. מספר ימים עמל רב החובל במרתף הבית על מלאכה מסויימת, אותה סרב להראות לבני ביתו. רק כשאסיים תראו, היה משיב להפצרותיהם. כאשר סיים את מלאכתו, הוא עלה מן המרתף אוהז בידי החסונות דגם של אניה קטנטונת, זהה להפליא לאנייתו שחנתה זה מספר שבועות בנמל. מאומה לא חסר לאניונת. כאן, הצביע רב החובל, נמצא החדר שלי, שבו אתה תגור בבוא היום. מאחוריך נמצא חדר המלחים. למטה, הורה רב החובל באצבעו ופתח דלת קטנה, ממוקם מחסן גזירי העץ שמיועדים למלאות את מקומם של התרנים שעלולים להשבר בעת סערה קשה. כך, במשך שעה ארוכה לימד האב את בנו הקשוב את כל רזי אנייתו וסודותיה, עד שהבן יכול היה לשוטט בה בדמיונו בעיניים עצומות. עם תום השלב הראשון, השיקו האב והבן הנרגשים את האניה הקטנה בצוותא לתוך גיגית עצומת מימדים, שהוצבה במרכז הבית. דמיונו של רב החובל לא ידע גבולות. קרקעית הגיגית כוסתה בחול

של האניה במשך שש עשרה שעות רצופות של סערות ונחשולים שהערים האב. כעת הוא כבר רב חובל, שח האב בסיפוק לרעייתו, טפח נמרצות על שכמו של בנו וחזר אל הים רגוע ושלו. בנו למד את המלאכה...

תיאור מרתק זה כותב רבי יוסף חיים זצ"ל בספרו רב פעלים (הנסוד ישרים סי' א), במענה "לתלמיד חכם אחד, תושב עיר אחרת ששאל ממני שאלות בלימוד הסוד". רבי יוסף חיים טרח להסביר לו, כי אנו, בדורות שלאחר חתימת התלמוד, דומים לבנו של רב החובל שלמד להשיט את אנייתו בתוך גיגית. אותו תלמיד חכם שפנה לרבי יוסף חיים עסק בחכמת הקבלה, ולעיתים הוא נתקל בעניינים שונים שלא נתפסו בראשו. רבי יוסף חיים אילפו לקח, כי אם ידע אל נכון את מקומו, לא יקשו בעיניו דבריהם, אלא יבין כי חכמתו היא זו המוגבלת.

(אור לישרים ממאורות דף היומי הובא ע"י הרב פנחס זרביי מכון למעשה לתנובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

הסידור שגרם להתקבל

סיפר הרב גואל אלקריף שליט"א בשם הרב יעקב שייש שליט"א מעשה שהיה ביהודי שזכה לחזור בתשובה והיה לו בת שהגיע לגיל הסמינר וכמובן הוא רצה כשבילה את הסמינר הטוב ביותר אך הוא היה מציאותי והבין שלסמינר ישן הוא לא יצליח לרשום, לכן מה רבה היתה שמחתו כאשר הוא שמע שנפתח סמינר חדש בהנהלת הרבנית מנוחה לוי תליט"א הבת של הרב פינקוס זצ"ל.

רן, דגי זהב קטנים שטו בהדווה במים הצלולים, שנמחלו במעט דיו כחלחל וציוריו נוף מדהימים כיסו את צידה הפנימי של הגיגית. מושלם.

בידיים מיומנות נעץ רב החובל את עוגן האניה בחול והורה לבנו לנשוף במלא עצמת ריאותיו על מפרשיה המתוחים. דקה ארוכה ניסה הבן להטות את האניה על צידה, פניו אדמו מומאמן, אך מאומה לא הועיל. זהו תפקידו של העוגן, ציין רב החובל בסיפוק. הוא מעגן את האניה למקומה. כעת, הבה נפליג.

הלילה ירד זה מכבר. לאורם של עששיות נפט זעירות שנתלו לצידי האניה, הפליגו האב ובנו במרחבי הגיגית. רוחות רבות עוצמה שנפלטו ממפוח ענק איימו לפרק את האניה שנאבקה על חייה, ולולא מיומנותו המופלאה של רב החובל, היתה האניה שוקעת זה מכבר במעמקי הגיגית.

האם פרשה זה מכבר למנוחת הלילה. הוא נשאר איתי, קבע רב החובל. גם בים אי אפשר ללכת לישון כאשר רוצים. לפעמים צריך להשאר ערים יומיים ואפילו שלשה, עד אשר תחלוף הסערה.

האניה, שטולטלה רבות במהלך הלילה, נראתה שבר כלי. מפרשיה מושלכים היו על הסיפון, תרניה מנותצים, דומה היה כי מאומה לא נותר על מקומו. אבל האניה לא התהפכה! קרא רב החובל בהתלהבות. זהו תפקידך כרב חובל!

עוד ימים מספר המושך האב המסור לאמן את בנו ולהכניסו ברזי המקצוע, עד אשר לשמחתם הרבה של הוריו, הצליח בנם המוכשר לשמור על יציבותה

והמזכירה ראתה את הדף מומו עם השם של הבחורה. והיא התקשרה אל האם וביררה איזה נוסח היא מתפללת ואיזה סידור לקנות לה? והאמא אמרה על מה את מדברת עדיין לא אמרו לי שהיא התקבלה?

והמזכירה הבינה שבעצם היא מהשמות שיש עליהם ספק ועוד לא החילטו האם לקבל אותם ובטעות היא התקשרה אליה.

והיא לא ידעה מה לעשות אחרי שהאי נתנה להם את ההרגשה שהיא התקבלה.

היא פנתה למנהלת וסיפרה לה את הטעות המביכה שאירעה.

והמנהלת אמרה לה בטוב ליבה שאני בעצמי צריכה לדבר עם האם ולהסביר לה.

והיא אמרה לה.

הבת שלך התקבלה ואני מתנצלת שלא הודעתי לך עד עכשיו שהיא התקבלה.

(המנהלת בטוב ליבה רצתה שאם היא תבוא שתבוא בהרגשה טובה).

והיא ראתה בזה את יד ההשגחה שהיא לא התלוננה. אלא הרבתה בתפילה מהסידור שבתה תקבל. והטעות עם הסידור גרם לסמינר לקבל את בתה.

(הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

אל תבטחו בביטוח לאומי

סיפר הרב גואל אלקריף שליט"א בשם הרב יגאל כהן שליט"א.

ואכן נרשמו מאות בנות וקיבלו מאתים בנות והחזירו להם תשובה חיובית.

אבל היה עוד קבוצה של ספיקות שהיו צריכים לשבת ולדון עליהם האם לקבלם או לא.

ולכן מי שהיא התקבלה בוודאי הם ענו לה ובישרו לה שהיא התקבלה.

אבל לספקות הם לא אמרו לא כן ולא לא, ואת הבת של אותה משפחה הם כתבו את שמה בדפי ממו ושמו על השולחן, והיא היתה מהספיקות ועדיין לא אמרו לה תשובה.

והיא היתה ממשפחת של חוזרים בתשובה, כך שלא די שהמשפחה כעסה על הוריה על שחזרו בתשובה ולכן היא גם לא עזרה לה בכלום.

וגם בזה לא היה מי שיכול לעזור לה.

ובעלה למד יום שלם ועזבו הכל בשביל לעבוד את ה'.

ופתאום לא מקבלים את הבת שלה.

אך האם לא התייאשה וכשהיא ראתה שבתה לא התקבלה היא החליטה שהיא פונה לה' ומשלימה את כל התפילות שהיא לא זכתה להתפלל עליה עקב שעדיין הם לא שמרו תורה ומצוות.

ואמרה ועשתה היא התפללה והתפללה.

ומה שקרה אי אפשר לתאר הסמינר החליט שלקראת השנה הבאה הם יעניקו לבנות סידור יוקרה עם שם מוטבע ולפי הנוסח שהיא רגילה להתפלל. ועל המזכירה היה מוטל לברר את הנוסח ולסדר את הפרטים הטכניים.

אמר לו העשיר אל דאגה הכסף יינתן לך, רק תכין לי את המטבח השני. והנגר הסכים.

ואמר הנגר מה אני יעשה עם מטבח בנוי חבל לזרוק אותו.

והוא נזכר באברך שרצה לקנות ממנו מטבח ורק שאין לו כסף לקנות מטבח והוא הציע לו לשלם רק דמי התקנה.

האברך שאל מה המידות והוא אמר לו שזה מתאים בדיוק למידות שלו.

וכך הוא בא והתקין לא המטבח.

ויצא שהאברך בזכות תפילותיו קיבל מטבח ברמה הרבה יותר גדולה ממה שהוא היה מקבל אם היה בונה על הביטוח לאומי.

וראה מכאן עד כמה גדול כוחה של התפילה שבלי התפילה הוא היה מקבל מטבח סטנדרט והכי פשוט, אבל ע"י התפילה הוא קיבל מטבח יוקרתי.

(הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכוון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

למה סירב ר' וועלוול לאשר את התוכנית להצלה משיטפון

שעת ערב חורפית בטבריה, בדירה קטנה בת חדר וחצי עולים על יצועם ששת ילדי משפחת הלפרין ללינת לילה, המזרונים הונחו על הרצפה אחד צמוד לשני, ור' משה אבי המשפחה הצטנף לו במטבחון הקטן וראשו ורובו שקוע בלימוד סוגיא בגמרא, גשמי הברכה היורדים בחוץ היו אמורים לשטוף את העיר הצפונית ולגלוש ישירות אל הכינרת, אך נראה

היה יהודי שהמטבח שלו היה גמור והרוס לגמרי, והוא הזמין נגר שייקח מידות וייתן לו הצעת מחיר ואז הוא ישלם לו את הכל.

והיות ואין לו הרבה כסף הוא הזמין את המטבח הכי פשוט והכי זול שיש.

הוא הגיש לביטוח לאומי תביעה לתשלום על קצבה כל שהיא, והוא בנה שמהכסף הזה הוא יממן את שיקום המטבח.

אבל הביטוח לאומי לא אישר את הקצבה ולכן הוא לא יכל לקנות את המטבח.

אבל הוא לא נואש ואמר שיש לו משהו יותר חזק מהביטוח לאומי.

והוא הקב"ה שיכול לשלוח לו את הכסף שנחוץ לו לבנות את המטבח, והוא התפלל לה: מעומק הלב שה' ישלח לו כסף שכה נחוץ לו לבנות את המטבח. ולנגר הוא אמר שאכן הוא צריך את המטבח, אבל כרגע אין לו כסף וכמובן ברגע שיהיה לו כסף מיד הוא יתחיל בעבודות.

ומאותו הנגר איזה עשיר הזמין ממנו מטבח משובח ומפואר שיעשה לו כנאה לעשירים, הנגר לקח ממנו מידות, והתחיל לעשות לו את המטבח במפעל.

אבל רק כשהוא גמר לעשות את המטבח במפעל, הוא מתקבל טלפון מהגביר והוא אומר לו שהוא נמצא באיזה תערוכה באירופה והוא ראה דגם אחר של מטבח שהוא חפץ בו.

והנגר אומר לו אתה לא יכול להתחרט לאחר שכל המטבח כבר בנוי, אתה לא יכול לעשות לי את זה.

יהיה להציל את הבית משיטפון, כעבור מספר פגישות, הועלתה תוכניתאדירה, לבנות שני חדרים גדולים על השטח שמאחורי הבית, תוך יצירת ניקוזים נכונים שהמים לא יצטברו אלא יעברו ישירות דרך תעלות הישר אל הכינרת.

היטב ידע ר' משה כי פרויקט שכזה עולה לא מעט כסף, אך מחוסר ברירה החליט לקחת על עצמו חובות ולהציל את הבית משיטפון, ובאותה הזדמנות להביא לרווחה לצפיפות הנוראה בה הוא גר היום.

עם פגישתו הראשונה עם מהנדס, יצא הפרויקט לדרכו. הלוואות נלקחו, והתוכניות החלו לקרום עור וגידים. כעבור מספר שבועות הם הוגשו לעירייה במספר עותקים כפי שנדרש בחוק, ועם בקשה מצורפת לזרז את ההליכים, כדי שקבלן הערבי יספיק לגמור את העבודה לפני עונת הגשמים.

הוא התחייב כי אם יגיעו האישורים עד תאריך מסוים, עם תחילת החורף הוא יסיים את עבודתו. שבוע רדף שבוע, והתוכנית משום מה נתקעה, ר' משה כבר מכיר את הדרך ללישכה בעירייה, וכל פעם נידחה בלך ושוב, נשלח מפקיד אחד לשני, מבקשים עוד מסמך ועוד תעודה, והוא חווה סחבת ומיטרטורים ללא סיבה הגיונית.

כאשר נפגש ר' משה עם ידידו ר' שלמה, שטח לפניו את צרת ליבו וכיצד חש כי מתעללים בו.

"ומה הם אומרים בעירייה, למה הם לא מאשרים את התוכנית?" שאל ר' שלמה. ור' משה השיב, שגם

שהדברים לא כך פועלים. אריה אחד הילדים שאל לפתע "האם המים עלולים לחדור עכשיו ולהציף את הבית?" "למה שיחדרו?"

והוא השיב "אצל משפחת ברקוביץ כל הבית התמלא מים והדירה שלנו נמוכה משל ברקוביץ."

אימם של הילדים שהאזינה לפחד הילדים, ניסתה להרגיע את חששותיהם ואמרה "ילדים, הדירה של ברקוביץ נמוכה משלנו, גם הגשם נחלש, והרחוב ריק משולוליות, אין חשש להצפה..." היא שרה עימם מספר שירים, קראה איתם קריאת שמע, ובשירת "אני מאמין" נרדמו להם ששת הקטנים הצופים.

אמנם לדירה של הלפרין לא נכנס מים, אך דירות שהיו לא הרחק מהם באותו רחוב הוצפו במים, ואילצו את תושביהם להתפנות מיד מהדירה מחשש לסכנת טביעה.

אנשים "מבינים" אמרו שכל הרחוב הזה לקוי בתכנית הבניה שלו, מה שגורם למי הגשמים להצטבר בשולוליות גדולות, ומשם פולשים הם לחצרות הבתים, ואט אט נכנסים אל הבתים עצמם, במקום להתנקז אל הכינרת, הנשקפת לה במלוא הדרה מול מפלס הבתים שבאותו רחוב.

כך חיו להם עשרות משפחות טברייניות לפני כמאה שנה, כשהרחוב הוא נהר והנהר הוא רחוב... ר' משה אבי המשפחה לא טמן ידו בצלחת, לאחר אותו חורף כשדירתו היתה ממוש לפני הצפה, הוא נפגש עם מוסטפה בעל הכפיה השחורה, קבלן שיפוצים מוכר בטבריה, וביחד ניסו למצוא דרך כיצד ניתן

הוא אינו מבין, הם לא אומרים דבר, רק פשוט דוחים אותו בלך ושוב...

ר' שלמה משתתף בצערו של חברו. והנה לפתע מנמיך ר' משה את קולו ושח בצער לחברו "שמע, בהתחלה חשבתי שזה סתם סחבת, אבל היום כבר ברור לי שיש משהו "שישם לי רגל" ומנסה בכל כוחו להכשיל את הבניה, והמישהו הזה הוא לא פחות ולא יותר מר' זאב כץ, או כפי שמכנים אותו "ועלוול". מיהו אותו וועלוול?"

"ובכן, וועלוול הוא דמות חשובה מאד, אהודה מאד, שמו הטוב הולך לפניו, שליחיו מפוזרים בכל המקומות הנכונים בעיריה, והוא זוכה להערכה רבה בזכות דאגתו ועזרתו לכלל ולפרט".

"אבל" ... וכאן האדימו פניו והכעס עלה לראשו, "כל המעשים האלו לא מצדיקים את התנהגותו. מה דר שתי בסך הכל? להרחיב מעט את הבית הקטנטן בו אני דר, כשאין מקום לכלום, רק ערימות הכביסה והבישולים במטבח יכולים להוציא אדם מדעתו, ואני מתמודד עם כל הקשיים לבד, יום ויום ושעה שעה."

"למה מונעים ממני וממשפחתי להקל מעט מסבלי? מהיכן נובעת צרות העין הזאת? מדוע הוא מתערב ושולח את אנשי הקשר שלו לפעול נגדי"?

ר' שלמה היה המום, היה קשה לו להאמין שאדם כמו וועלוול הנחשב ליהודי משכמו ומעלה, בעל מידות נעלות שכך יתנהג? ... אבל העובדות שבפי ר' משה דיברו בעד עצמם, והוא אכן השתכנע כי אלו הם העובדות.

זה קרה אחרי תפילת שחרית באחד מימות החול, וועלוול התמהמה מעט, מגלגל בנחת את תפיליו, ומקפל את הטלית, ובחויץ כבר ארב לו ר' משה שהיה אכול מרירות ודרוך לקרב, הפעם הוא יוצא למלחמה גלויה. כאן בחצר בית הכנסת קבל עם ועדה, הוא לא יסתפק בהתלחשויות מאחורי הגב, הפעם הוא יעמוד מולו ויטיח בו מילים כדורבנות, ומאחר והוא עדיין ממשיך לשלוח את אנשיו לטרפד את תוכניתו ומנצל את מעמדו הרם, הפעם יבין "שיש גבול לכל תעלול..."

והנה אך יצוא יצא וועלוול, מבית הכנסת, הוא היה המום לנוכח הגידופין שהושמעו נגדו, אנשים שחזו במה שקורה ניסו להרגיעו, אך הוא זעק על שמתנכלים לו ללא שום סיבה, ניסו לרמוז לו כי באדם גדול עסקינן, ומסתמא ישנה סיבה מאחורי התנהגותו, ולא נראה שיתנכל לאדם ככה סתם... אך ר' משה לא הרפה, הוא היה נתון בתוך כעס ומרירות שהיה פשוט קשה לעצור אותו.

ובכל זאת, הקולות והברקים שככו מהר מאד, שכן קשה ובלתי אפשרי לריב כשהצד השני שותק, מחריש, מקבל את החיצים בראש מורכן ואינו משיב מנה אחת אפים. חלפו חודשים, כשהתוכניות עדיין בבדיקה... הקבלן ירד בו מהתחייבותו, הוא לקח פרויקט בניה אחר, והצפיפותהמשיכה לחגוג בדירה הקטנה של ר' משה, והוא החליט לרדת מהתוכנית ולחשוב על אפיקים אחרים.

לפני בוא החגים שוחח ר' משה עם ידידו ר' שלמה על שלא הגיעה חלוקה לאברכים, ואין לו ממה

באותם ימים כשר' משה הסתובב עם תוכניותיו לקבל אישור, נודע לוועלוול כי העומדים בראש העירייה קיבלו החלטה שאין שום דרך אחרת לפתור את בעיית ההצפות הפוקדות אותו בכל חורף, אלא להרוס את הבתים בזה הרחוב, ולבנות אותם מחדש באופן שלא יהיו הצפות ובעיות ניקוז, תוכנית סודית זו היה אסור להדליף בשום צורה שהיא אף לא ברמז קל. ידע וועלוול כי כסף רב עומד ר' משה להשקיע בפרוייקט, כשבסופו של דבר הכל ירד לטמיון עם הריסת הבתים שברחוב.

ידע וועלוול כי התוכנית של העירייה סודית, ועל כן דאג לטרפד אותה בכל צורה שהיא, ורק לא לאשר את התוכנית, ואף על פי שהיה כרוך בזה התבזות עצמית, רינונים מאחורי הגב. מעל הכל חס הוא על יהודי שיכנס להוצאת בניה שכזו שהיא חסרת כל תוחלת, וכל כספו ירד לטימיון.

(הרב יצחק ברבר שליט"א בגליון כולנו יודעי שמך ואתחנן תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זרכיב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

למה סאלח תעמרי לא נכנע

סאלח שינה דעתו בפסח, הוא כבר היה מיואש, הוא היה משוכנע שלעולם לא יצליחו הפלשתנים להגיע למבנה משלהם, ואפילו להשתרר על אחוז קטן משטחה של ארץ ישראל, במחשבה זו הסתובב סאלח שנים רבות.

אבל בפסח הוא שינה את דעתו. וכאן תשאלו, מה לערבי פלשתיני ולחג הפסח שלנו? ומה גרם לו לשנות את דעתו? לא תאמינו, גם

לעבור את החגים שכידוע ההוצאות מרובות... "גם אני באותה סירה" סח ר' שלמה, "השבוע פניתי לוועלוול ובמקום נתן לי סכום גדול בהלוואה עד ל... כשירחיב.

"וועלוול" אמר ר' משה, "נראה לך שהוא יסכים כלל לדבר איתי אחרי הסיפור של הבניה? מסתמא יטרוק את הדלת או ישלח את אנשיו להזעיק משטרה".... "ואולי שווה לנסות?" שאל ר' שלמה, "ובפרט במצב שאין כל אפשרות אחרת להשיג הלוואה והעוללים מבקשים לחם"....

כשחזר ר' משה אותו ערב מביתו של וועלוול, וכסף הלוואה בידו, ואף הגדילו לו מיוזמתו את הסכום עקב משפחתו הרחבה, וכל זאת בנפש חפצה ובעין טובה, או אז נכנס בקרבו נקיפות מצפון, כאן ראה בגדלות נפש עצומה, פתאום היה ברור לו שלא יתכן שסתם ללא סיבה הוא ניסה למנוע את ההרחבה של הבית, פתאום אחזה בו בושה עמוקה על כל הצעקות שצעק נגדו וההטחות שהטיח נגדו... כמה היה מוכן לקחת את כל מילותיו וצעקותיו חזרה...

חלפו החגים, והחורף הגיע. ושוב סערו הרוחות והגשמים, הציפו דירות וגרמו נזקים קשים, תוכנית הבניה של מוסטפה ירדה מזמן מהפרק, אבל רק עכשיו, אחרי שמים רבים זרמו במורדותיה של טבריה אל הכינרת, התברר לו לר' משה, מה התרחש מאחורי הקלעים של לישכת העירייה. רק עכשיו נודע לו מה הסיבה שוועלוול התנגד כל כך לתוכנית הבניה שלו.

אם תקראו פעם ופעמיים, אבל זה סיפור אמיתי לחלוטין, קשה לתפוס, אך כל פרט בו מדויק.

מי הוא סאלח תעמרי? אין כמעט ילד פלשתיני שלא שמע עליו, שלא יודע איך הוא נראה, שלא רוצה להיות סאלח כשיגדל, הוא היה דמות הירואית ברחוב הפלשתיני. הוא קנה את עולמו כאשר ניהל פעולות טרור רבות נגד הצבא הישראלי, זה היה בימי המאבק המרכזיים של הפלשתינים בישראל, שקדמו למלחמת שלום הגליל, אחר כך ישב שנים רבות בכלא הישראלי אחרי שנלכד.

עוד כשישב בכלא הישראלי יצר קשרים עם העיתונאי הישראלי אהרן ברנע (מאוחר יותר כתב ברנע ספר על סאלח תעמרי) ושם הוא מגלה פרט מפתיע.

"תעמרי", כך מצטט ברנע, "עקב במשך שנים רבות אחרי מצבם של הפלשתינים מול מדינת ישראל החזקה, כלכלית וצבאית, והגיע למסקנה שלפלשתינים אין שום סיכוי. אין להם סיכוי להביסם בשדה הקרב, להכניעם באמצעות טרור, ולא בכל דרך אחרת. לחבריו הציע להרים ידים, למצוא דרך להידברות עם ישראל שתיתן להם את המינימום שיוכלו להגיע אליה בהסכמה.

באותם ימים הוא גרף אחריו רבים שאמרו "אם סאלח תעמרי מיואש, אז זה המצב ואין מה לעשות, המערכה אבודה, צריך לקפל את הדגלים. כשנתפס והוכנס לבית המעצר הישראלי "אנצאר", לא התקשה תעמרי לשתף פעולה עם הסוהרים הישראליים, הוא היה מיואש.

ואז אירע דבר ששינה את דבריו ובמידה רבה השפיע גם על אלפי פלשתינים, זה היה בבוקרו של אחד מימי חג הפסח, "הייתי אז בתאי בכלא סגור ומנותק, ורק הדלת המסורגת הבדילה ביני לבין המסדרון המאורך, שבו הסתובב 24 שעות ביממה הסוהר הישראלי החמוש בנשק."

"לרגע קמתי ממקומי" מומשיך ומספר סאלח תעמרי, "החזקתי בידי את הסורגים הקרים, והבטתי מתוך התא החשוך שלי לעבר המסדרון שבו הסתובב הסוהר הישראלי, ראיתי אותו מרחוק כשהוא הולך לאט, הולך ומתקרב לתאי, בידי החזיק דבר מה שבכל פעם קרבו לפיו, קרבו והרחיקו, כשהיה כבר מול תאי, קראתי לו לבוא, הבחנתי שהוא אוכל סנדוויץ של פיתה, נושך ולועס, ושוב נושך ולועס."

"אתה יהודי?" שאלתי אותו, החייל הנהן בראשו בחיוב. "אם כך, מדוע אתה אוכל חמץ בפסח?"

אינך יודע שלייהודי אסור לאכול חמץ בחג הזה?" הסוהר נדהם מדבריו של האסיר הפלשתיני הבכיר ביותר. הוא חשב רגע, והשיב "אני לא מחוייב לדברים שאירעו לע מי ביציאת מצרים לפני אלפיים שנה, ויותר אין לי כל קשר לכך."

"התיישבתי על המזרון בתאי", סיפר אחר כך סאלח תעמרי, "ואמרתי לעצמי: עם שלאנשיו אין קשר עם עברו, ומסוגלים בריש גלי, לנגד עיני, לבוז לאמונתם, הוא עם שניתק שורשיו מאדמתו, וממנו נוכל להשיג את מטרתינו."

להם תקווה שבסופו של דבר הם יצאו, עם שמחובר עם שורשיו על ידי השבת, זה אלפי שנים, בסופו של דבר ישוב אל ארצו ואל מולדתו.

בתחילת השבוע ישבו מאות אלפי יהודים באבל על חורבן העם והבית אשר נחרבו לפני אלפי שנים, רק עם שקשור לשורשיו ויכול להתאבל אחרי כל כך הרבה שנים, יזכה ויראה בבניינו, ומאידך עם שח"ו אינו מכיר בעבר, אין לו עתיד.

סאלח תעמרי טעה! רובו הגדול של עם ישראל מחובר לזהותו ולשורשיו, מחקרים שנעשו בשנים האחרונות הראו ש 92% מעם ישראל חוגגים את ליל הסדר, ו- 78% לא אוכלים חמץ בפסח, ועדיין כולנו צריכים ללמוד רבות מהסיפור הזה, כמה שחשוב שכולנו נתחבר לשורשינו, ואיזו השפעה יכולה להיות לכך כשאנחנו חלילה לא מחוברים... (הרב יצחק

ברבר שליט"א בגליון כולנו יודעי שמך ואתחנן תשפ"א הובא ע"י הרב פנחס זריב מכון למעשה להתנבות ולחומר נוסף
0583271323@gmail.com

הרופא שהגיע עד הישיבה

שח הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א: סיפור נפלא שמעתי מבנו של הגאון רבי מרדכי שוואב זצ"ל, אחד האחים הצדיקים לבית משפחת שוואב מגרמניה, אשר גלו למקום תורה – בישיבות ליטא המפוארות לפני שנות המלחמה:

בעת שלמד רבי מרדכי בישיבת קמניץ, אצל מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוויץ זצ"ל, בעל הברכת שמואל, הוא החל לסבול נוראות מכאבי ראש חריפים וקשים אשר לא נתנו לו מנוח.

"באותו לילה חל שינוי מוחלט בגישתי, לא נרדמתי, ישבתי במקומי והתקשיתי לעכל את שעבר עלי במפגש קטן זה עם הסוהר היהודי, אוכל החמץ בפרהסיה לנגד עינינו הערבים."

"למחרת אותו היום, אספתי את ההנהגה הפלשתינית שבתוך הכלא, את כל אלו שהכירו אתדעתי זה שנים, סיפרתי להם על האירוע הטראומתי שעברתי ואת המסקנות שאליהן הגעתי."

"הבהרתי לכולם שמאותו בוקר אנו יוצאים לדרך חדשה, למלחמה על הכל. לא על אחוז קטן, ולא על פירוים שיזרקו לנו, שכן ממולינו עומד עם חסר קשה לשורשיו, שעברו לא מענין אותו יותר, ולכן גם המוטיבציה שלו בהכרח שתהיה נעדרת כל רצון להיאבק ולהילחם."

מאז עברתי עם הסיפור שלי בין אלפים ורבבות מספר תעמרי, "את כולם שכנעתי שיש לשנות את הקו, ולהיאבק בלא פשרות."

תעמרי נבחר מאוחר יותר לפרלמנט הפלשתיני, הציעו לו להיות שר בקבינט של יאסר ערפאת, אך הוא סירב. הוא שמר על מעמד מיוחד ברחוב הפלשתיני, והוא המשיך להטיף בדרכו החדשה, זו שאימץ מאז אותו מפגש באותו יום בחג הפסח לפני עשרים שנה.

אסירי המחתרת סיפרו שכשראו מתא כילאם בלטרון את הכביש היורד מירושלים, כאשר כל השבוע נסעו בו רכבים רבי מס, וביום השבת התנועה היתה מאד דלה, יהודים לא נסעו בשבת, וזה נתן

לאחר שהרופא הזור לעצמו, ניגש אליו רבי מרדכי ושאלו האם יוכל לעזור לו בעניין כאבי הראש הנוראים שפוקדים אותו.

הרופא נענה בחיוב ומיד בדק אותו, טיפל בו במסירות ורפאו לחלוטין ממחלתו, ומאז ועד סוף ימיו לא לקה רבי מרדכי שוב במיחוש זה.

"אבי מורי זצ"ל", סיכם הבן ואמר, "היה מתפעל הן מברכתו של הצדיק, והן מנקודה זו של 'על פי השם יסעו': הוא הטיל את יתבו על הבורא יתברך, ואכן הוא סובב שיבוא אליו הרופא עד לשייבה וירפא אותו.

הקדוש ברוך הוא מוביל אותנו בדרך הנכונה, ואנחנו צריכים רק לא להפריע".

(אור לישראל מוקראת לשבת עונג הובא ע"י הרב פנחס ארביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)

רק כשבער מותר לצעוק

ידוע כי בליסקא, אצל הרה"ק בעל אך פרי תבואה זיע"א התפללו בקדושה נעימה, ומי שהרעיש בקולות בשעת התפילה היה מוכרח לילך החוצה.

אבל כבוא הרה"ק רבי הירצקא מראצפערט זיע"א פקד לבל יטרידוהו מתפילתו בקולי קולות, ויתפלל כדרכו, כמובא בספר הישר והטוב. ואמר טעמו, כי אצל שאר המתפללים בצעקות, הפנימיות והמחשבות זרות שלהם דוקרים אותו שלא יוכל לסבול, אבל דביקות ותנועות וצעקות של הרה"ק ר' הירצקא הוא כולו קודש לה; מעין דביקות של רבי עקיבא, על כן מקובל מאוד להשומעים. ואמר אז משל על זה אשר פעם אחת הלך לין אחד בעיר

הייסורים הלכו ותכפו, הלכו וגברו, ולאחר התייעצות עם רבני הישיבה, החליט הבחור לשוב לביתו בגרמניה, לדרוש שם ברופאים, שנודעו כמומחים וכמקצועיים.

לפני שעזב את הישיבה נכנס להיפרד מרבו רבי ברוך בער, שהורה לו לא לנסוע. "השאר כאן ללמוד", אמר לו, "ומהשם יתברך תגיע ישועתך".

לאחר כמה ימים הלכו מספר בחורים בישיבה בשבילי העיירה הקפואים והמכוסים בשלג, מהרהרים בלימוד, ובעודם פוסעים לפתע שמו לב כי מתחת לערימת שלג גדולה בפנית הרחוב, נראית דמות אדם. הם התקרבו והתבוננו, ואכן – איש לא מוזכר שכב בקור הקפוא כשהוא על סף מוות. מיד נישא האיש ליישיבה, שם השכיבו אותו על יד התנור החם וחיכו שתשוב לו הכרתו.

כשהתאושש האלמוני ופניו הפשירו, זיהה אחד הנוכחים במי מדובר.

"הוא רופא מומחה שגר בעיירה הסמוכה", לחש הלה לחבריו. "ידוע כאן בעיירה כי לאחרונה רופא זה לקה במחלת השכחה, עיתים בריא ועיתים שוטה, ובזמן שלא חש בטוב הוא נוהג להסתובב בלילות הקפואים למרחקים ארוכים בלי לדעת לאן הולך. אבל עדיין נחשב לרופא מבוקש ואמין מצד ניסיונו ומיומנותו".

רבי מרדכי שמע, וראה בחוש את מהלך ההשגחה העליונה; הרי אילו היה מבקש להתקבל אצל הרופא לביקור פרטי, היה עולה לו הדבר הון תועפות.

הבירה 'פעסט', וצעק בקול גדול: 'שריפה'. וכשישמעו קולו הלכו תיכף מכבי הדליקות בכליהם לכבות את הדליקה, וכשמצאו שלא היה דברים מעולם חפשו את האיש המושוגע הצועק והביאו אל שופטי העיר, ונגמר דינו על אשר הרעיש את המכבי דליקות על לא דבר. וככלות שבוע אחת היתה באמת שריפה גדולה, וכשראה איש אחד השריפה התחיל לצעוק בקול רעש גדול 'שריפה', ובאו המכבים וכיבו את הדליקה, ואת האיש שצעק עבור המכבים כיבדו במתנות גדולות ובכבוד רב על שהציל את השריפה. ושאל האיש הלץ הנשפט: היתכן כי אותי הסגירו שצעקתי שיש שריפה, ואת האיש הצועק כמוני יכבדו? והשיבו השופטים: אתה צעקת בשקר והאיש היקר הזה שראה באמת אש גדולה - לו היה נאה לצעוק! וסיים הרה"ק מליסקא על הרה"ק הר' הירצקא: כשבוער - מותר אכן לצעוק.

(אור לישירים מספיר ויהלום פרי' וארא ע"ח הובא ע"י הרב פנחס זרביב מכון למעשה לתגובות ולחומר נוסף p0583271323@gmail.com)